

НОВЫ ЧАС

МАРЫНА АДАМОВІЧ

Стар. 6

ПРЫГАДЗІЎСЯ ДЗЕ НЕ НАРАДЗІЎСЯ

За 11 гадоў з вёскі ў горад з'ехала паўмільёна маладых беларусаў

Стар. 5

МАРЫ «ГРУЗІНСКАЙ МАРЫ»

Пра магчымыя сцэнары падзей у Грузіі журналісту НЧ Алегу Новікаву распавядае Георгій Парэсішвілі, адзін з моладзевых лідараў кааліцыі «Грузінская мара» — галоўнай апазіцыйнай сілы рэжыму Міхаіла Саакашвілі

Стар. 11

1938 ГОД. ТРАГЕДЫЯ ПАЛЯКАЎ У БССР

Стар. 14

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Нарыс Аляксандра Тамковіча
з цыклу «Трэці сектар у асобах»

3 НАГОДЫ

КІРУЮЦЬ ПРАГМАТЫЧНЫЯ МАТЫВЫ

Вольга ХВОІН

Кіраўнік дзяржавы адправіў у адстаўку кар'ернага дыпламата Сяргея Мартынава і прызначыў міністрам замежных спраў кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Уладзімера Макея. Ёсць меркаванне, што на восень запланаваныя эканамічныя перамовы з ЕС — беларускай дзяржаве патрэбныя грошы, а расійскіх не хапае.

Палітолагі рознай афарбоўкі выказваюць даволі супрацьлеглыя меркаванні. Напрыклад, палітолаг Павел Усаў піша для інтэрнэт-рэсурса The Point: «Ад таго, што Макей стаў міністрам замежных спраў, трэба хутчэй чакаць узмацнення канфрантацыі з ЕС і Захадам у цэлым. Гэтым прызначэннем Лукашэнка паказаў, што не збіраецца ісці насустрач патрабаванням Захаду шляхам палітычных і дыпламатычных саступак, і будзе і надалей праводзіць жорсткую палітыку як унутры краіны, так і ў дыпламатычных адносінах з Захадам». Нагадаем, Уладзімір Макей знаходзіцца ў спісе персон нон-грата для ЕС як адзін з бліжэйшых паплечнікаў Лукашэнкі.

Тым не менш у чыноўніка ў Еўропе імідж «перамоўшчыка», і існуе вялікая верагоднасць, што восенню яго статус будзе перагледжаны. Еўрасаюз будзе працаваць з новым кіраўніком МЗС Беларусі Уладзімірам Макеем у тым жа фармаце, што і з яго папярэднікам Сяргеем Мартынавым, — паведаміла БелаПАН прэс-сакратар кіраўніка еўрапейскай дыпламатыі Кэтрын Эштган Майя Качыянчыч.

Звальненне доўгажыхара МЗС Сяргея Мартынава некаторыя эксперты тлумачылі тым, што ён занадта дыпламатычны, а Лука-

шэнка надумаў ладзіць ледзьве не бліц-крыг на Запад. Сам Лукашэнка заявіў: «Прапрацаваўшы амаль дзесяць гадоў на пасадзе міністра, Сяргей Мартынаў адносна даўно выказаў пажаданне папрацаваць на іншай рабоце. Гэта была яго ініцыятыва. Прычым яна, з майго пункту гледзішча, выглядала вельмі дастойна, па-мужчынску, асабліва матываваная». Ідаў, што прэтэнзій да кар'ернага дыпламата ў яго няма. «Гэта разумны чалавек. У мяне асабіста ён і яго дзеянні ніколі не выклікалі алергіі», — зазначыў беларускі лідар.

Далейшыя выказванні Лукашэнкі можна трактаваць хутчэй як пасыл на Запад, чым для ўнутранага карыстання. «Не трэба баяцца гаварыць пра Беларусь ва ўвесь голас, уздзейнічаючы на мэтавыя аўдыторыі, нягледзячы на ўсю крытыку і істэрыю з боку. Бо што важна для простага еўрапейскага абыяцеля? Усё проста: ступень грамадскай бяспекі, стан

навакольнага асяроддзя, надзейнасць дзяржаўных межаў з пункту гледжання шчыльнай заслоны ад злавчынных трансгранічных працяў, стабільнасць у суседзях. І нам тут ёсць чым ганарыцца і пра што казаць», — адзначыў Лукашэнка.

Таксама ён згадаў дасягненні Макея ў ролі міратворцы. «Магчыма, трэба было выкарыстоўваць яго патэнцыял больш шырока ў любой якасці ў знешняй палітыцы. Для вас не сакрэт, што я прыцягваў яго да некаторых знешнепалітычных ініцыятыў. Па майму даручэнню ён сустракаўся са многімі кіраўнікамі як на Усходзе, так і Захадзе, спрабуючы нармалізаваць у асабліва востры перыяд нашы адносіны, асабліва на Захадзе. Гэта ў яго атрымлівалася», — сказаў кіраўнік беларускай дзяржавы.

Зыходзячы з публічнай рыторыкі Лукашэнкі, Беларусь чакае як мінімум перыяд пацяплення ўзаемаадносінаў з Еўропай. Праўда,

пацяпленне гэта будзе ўмоўным. Бо ніхто не адмяняў дванаццаць падставовых патрабаванняў ЕС да дэмакратызацыі беларускага рэжыму, які, натуральна, на гэта проста не здольны.

Палітычны аглядальнік Раман Якаўлеўскі ў сваіх ацэнках слухна адзначае, што фігура Макея не можа паўплываць на рэальнае палітычнае адносінаў з Захадам (па сутнасці, праблема ж не ў тым, хто кіраўнік знешнепалітычнага ведамства).

Падпытаннем застаецца і праграма ЕС для Беларусі «Дыялог для мадэрнізацыі». Адносіны да гэтай праграмы ва ўладаў па-ранейшаму негатыўныя, бо іх прама ўдзел там не прадугледжаны. Але некаторыя яе недзяржаўныя ўдзельнікі з прызначэннем Макея зноў пачынаюць сеяць ілюзіі, што магчыма другая серыя дыялога з ЕС. У першай, як вядома, яны моцна дапамагалі Макею, роля якога сёння пазітыўна ацэнена

Лукашэнкам. Аднак Лукашэнка зноў заявіў пра нязменнасць сваёй палітыкі. А гэта ставіць вялікае пытанне наконт плёну намаганняў Макея з яго недзяржаўнымі саюзнікамі з праграмы «Дыялог для мадэрнізацыі», — адзначае эксперт.

Агледальнік Аляксандр Класкоўскі прагназуе, што пры цяперашнім раскладзе можна чакаць вызвалення хаця б некалькіх палітвязняў (нагадаем, нядаўна з СІЗА былі вызвалены падпісчы журналіст Сурапін і рэжысёр Башарымаў, якіх прымазалі да скандальнага плюшавага дэсанту са Швецыі) і спробы выцяганіць у фінансавых структур Еўропы крэдыт-друзі.

«Лібералізацыя — гэта не тая катэгорыя, якой мысліць беларускі рэжым. Перавыхоўвацца ён не будзе, еўрапейскія каштоўнасці для Лукашэнкі будуць заставацца чужымі. Калі будзе трэба, дык той жа Макей з іміджам перамоўшчыка будзе рабіць рэзкія заявы на адрас Еўрасаюза. Што ўжо і было раней. Я б сказаў, што дзейнічаюць прагматычныя матывы — пакрысе нарастае напружанне на ўсходнім баку, бо Расія патрабуе рэсурсы. Але галоўнае — нам патрэбныя грошы! Расійскія траншы невялікія і не вырашаюць праблемы. А калі ідзе дыпламатычная вайна, то, натуральна, буржуіны грошы даваць не разгоняцца. Таму я не сумняваюся, што гэтай восенню будуць нейкія маневры. Адпаведна, можна чакаць, што будзе зменшаны маштаб рэпрэсій, хаця б адзін ці два палітвязні выйдуча на свабоду. Беларуская ўлада не стане расходаваць гэты тавар адным махам, але, каб залагодзіць Еўропу, будзе зроблены мінімум дзеля непашырэння санкцый. Тым больш, што і ЕС не надта зацікаўлены цяпер ваяваць на ўсходнім кірунку. Прыгадайце, як вясной была вырашаная дыпламатычная вайна», — адзначае эксперт Аляксандр Класкоўскі.

ТВДНЁВЫ АГЛЯД

АДНОЙ НАГОЙ У СГА,
АБО ХОПІЦЬ ДАІЦЬ У ВЯДРО

Генадзь КЕСНЕР

На гэтым тыдні галоўная службовая асоба дзяржавы надавала асаблівую ўвагу сельскай гаспадарцы, што і не дзіўна, бо працягваецца бязлітасная і бескампрамісная бітва за ўрадавай—2012. На гэтым фоне амаль незаўважна ідзе кампанія па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, сачыць за якімі ў Беларусь прыбылі першыя замежныя назіральнікі. І ўжо паспелі атрымаць «на арэхі».

Аляксандр Лукашэнка працягвае заставацца галоўным ньюсмейкерам краіны. У той час, калі намалоты перавалілі за восем мільёнаў тон збожжжа, самы час заняцца жывёлагадоўляй. Падчас рабочай паездкі ў Мінскую вобласць афіцыйны лідар нагадаў, што «задача рэканструяваць ці пабудаваць адзін малочна-тварны комплекс у кожнай гаспадарцы краіны да канца 2012 года застаецца нязменнай». Гэтую заяву пачулі ўсе, каго кіраўнік дзяржавы ўзяў з сабою ў тую паездку: чальцы ўраду, памочнікі прэзідэнта па абласцях, губернатары і намеснікі старшыняў аблвыканкамаў, якія адказныя за сельскую гаспадарку. Як паведамляе БелТА, «Аляксандр Лукашэнка правёў свайго кшталту практычныя заняткі і паказаў на канкрэтных прыкладах, а таксама патлумачыў, якімі мусяць быць сучасныя малочна-тварныя комплексы». І дадаў, што «сёння не ўсе адказныя асобы да канца разумеюць ягоня патрабаванні, а таму пастаўлена задача выконваецца не ў поўным аб'ёме».

Можна сабе ўявіць, што адчулі тыя «адказныя асобы», якім адрасаваліся словы патрона. Дарэчы, рэканструкцыя «з улікам сучасных тэндэнцыяў развіцця малочнай жывёлагадоўлі» падлягаюць 1 200 малочна-тварных фермаў. «Малочна-тварныя фермы могуць быць трох відаў — прыкладна на 600, 800 ці 1000 галоў. Што тычыцца малакаправадаў, то яны, канешне, яшчэ застануцца, і не адзін год. Але ўжо сёлета трэба цалкам адыйсці ад даення ў вёдры», — адзначыў Лукашэнка. А чым жа будуць займацца даяры? І застаецца толькі здагадацца, колькі спатрэбіцца народных грошай на рэалізацыю пастаўленых кіраўніком дзяржавы задач ва ўмовах, калі сельская гаспадарка і так з'яўляецца датацыйнай, паглынаючы штогод трывальны бюджэтныя рублёў.

Дарэчы, відаць, пад уражаннем ад наведвання Адкрытага акцыянернага таварыства «Агракамбінат «Дзяржынскі» (па словах былога профільнага міністра Васіля Лявова, даволі моцнай гаспадаркі) кіраўнік Беларусі прызначыў яго генеральнага дырэктара Леаніда Зайца міністрам сельскай гаспадаркі.

Але ж адна справа — кіраваць адной гаспадаркай, хоць і буйной ды прагрэсіўнай, і зусім іншая — уздымаць непад'ёмныя пласты галіны, якая недалёка адышла ад савецкіх метадаў дзейнасці ды існавання ўвогуле. Застаецца толькі пажадаць новаму міністру поспехаў у яго нялёгкай справе.

Тым часам 22 жніўня Расія стала паўнаўрадавым 156-м чальцом Сусветнай гандлёвай арганізацыі (СГА). А напярэдадні, 21 жніўня, на гэтую тэму выказаўся ўсё той жа кіраўнік Беларусі, кажучы пра неабходнасць нарошчываць прадукцыю жывёлагадоўлі. «Нас жыццё прымусяць. Мы заўтра ў СГА. Гэта Расія — гігант — туды бабахнулася. Вы што, хочаце сказаць, што мы адмяжваемся ад іх? Не. Мы самі там ужо адной нагою. Нам давядзецца канкураваць. І калі мы паперадзе планеты ўсёй бегчы не будзем, нам няма чым падстрахавацца: у нас няма ні нафты, ні газу, ні золата. Вось наша золата», — указаў Лукашэнка на малочна-тварную ферму.

Рыгоравіч ужо даўно выказаўся на тэму СГА: маўляў, уступленне туды Расіі не акажа негатывнага ўплыву на беларускую эканоміку. Бо «рэзервы ў нас каласальныя», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. Праўда, падрабязна не ўдакладніў, што гэта за рэзервы.

Кіраўнік Беларусі дадаў, што Расія, уступаючы ў СГА, узяла на сябе абавязальствы падтрымаць Казахстан і Беларусь. «Мы з Расіяй, і з Уладзімірам Пуціным, і з Дзмітрыем Мядзведзевым гэтае пытанне абмяркоўвалі», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. Ягоня словы ў нейкай ступені спраўджаў і міністр замежных спраў РФ Сяргей Лаўроў: «Спрыянне падключэнню да СГА Беларусі і Казахстана ёсць адным з важных складнікаў усяго нашага супрацоўніцтва ў Мытным саюзе, Адзінай эканамічнай прасторы».

А вось незалежныя эксперты больш стрыманыя ў сваіх ацэнках. Эканаміст, намеснік старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Леў Марголін мяркуе, што ўступленне Расіі ў СГА прынясе Беларусі больш мінусаў, чым плюсаў. «З аднаго боку, пры ўступленні ў СГА Расія прыняла на сябе пэўныя абавязальствы па пастаўным зніжэнні мытаў, якія аўтаматычна распаўсюджваюцца на нашу краіну як удзельніцу адзінай мытнай прасторы, — адзначае эксперт.

— З іншага боку, краіны-чальцы СГА могуць у любы момант уводзіць абмежавальныя меры ў дачыненні да Беларусі. Гэта і антыдэмпінгавыя расследаванні, і ўвядзенне квот датычна асобных таварных груп, і павышэння ўвазныя мыты. Беларусь атрымала дзіўны статус — усе абавязкі чальца СГА, але ніякіх правоў».

Пра тое, што ў Беларусі ідзе парламенцкая выбарчая кампанія, сведчаць хіба што рэкі бруду на адрас апазіцыі, што льюцца з тутэйшых тэлеканалаў, ды хіба што прыезд у Мінск першых еўрапейскіх назіральнікаў — 21 жніўня ў Мінск прыбыла тэхнічная група назіральнікаў ад Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека АБСЕ (БДІПЧ АБСЕ). Нешматлікія сціплыя пікеты за вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты альбо за байкот выбараў у залік спакойна можна не браць.

Дык вось, пра еўрапейскіх назіральнікаў. Не паспелі тыя ступіць на беларускую зямлю, як у іх бок ужо паляцелі стрэлы. Прычым з самога палітычнага «верху». Яшчэ на сустрэчы з міністрам замежных спраў Расіі Сяргеем Лаўровым Аляксандр Лукашэнка выказаў непрыяванне незадавальненне, калі не сказаць абурэнне, прызначэннем старшыняй місіі назіральнікаў за парламенцкімі выбарамі ў Беларусі ад Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы італьянца Матэа Мекачы — кіраўніка камітэта па правах чалавека ПАСЕ. Нават паабяцаў зрабіць нейкія захады ў адказ.

А 22 жніўня ўжо старшыня Цэнтрвыбаркаму Лідзія Ярмошына ў інтэрв'ю «СБ. Беларусь сегодня» заявіла: «Дэмакратыя БДІПЧ АБСЕ — вельмі добра арганізаваная бюракратыя пры нейкай гульні з грамадскасцю і сродкамі масавай інфармацыі». «Гэта страшная рэч, ёй супрацьстаяць немагчыма. Яна знішчае любога, хто трапляецца на яе шляху, вось гэтай сваёй агульнай кансалідаванасцю», — падкрэсліла Ярмошына. Проста дзіўна, як жа ж кіраўнічка ЦВК жывой вярнулася са сталіцы Аўстрыі Вены, куды ездзіла на семінар па назіранню за выбарамі — з мерапрыемства, ладжанага гэтай «жахлівай» АБСЕ. Прычым, нават не будучы ўязной у краіны Еўрапейскага саюза.

Файны пачатак для назіральнай місіі еўрапейцаў. І шматабяцальны. Прычым для ўсёй парламенцкай кампаніі.

ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ВОЛЬГА МАЗУРОНАК

Беларуска Вольга Мазуронак стала абсалютным пераможцам Сібірскага міжнароднага марафона, апырэдзіўшы не толькі жанчын, але і бегуноў-мужчын.

Сібірскі міжнародны марафон стартаваў у Омску ў спёку 37 градусаў. Беларуска Вольга Мазуронак прабегла дыстанцыю за 2 гадзіны 44 хвіліны 47 секунд і ўпершыню ў гісторыі гэтага марафону стала лепшай не толькі сярод жанчын, але і сярод усіх удзельнікаў. Другое месца сярод жанчын заняла яшчэ адна беларуская спартсменка Алена Адэская, трэцяй стала расіянка Юлія Смірнова. Перамогу сярод мужчын атрымаў Мікалай Грыгарэў з Барнаула.

З-за спёкі многія прафесійныя бегуны, у тым ліку спартсмены з афрыканскіх краін, сышлі з дыстанцыі, так і не дабегшы да фінішу. Тэмпература паветра ў Омску ў дзень марафону дасягнула плюс 37 градусаў, асфальт нагрэўся да плюс 56 градусаў. Усяго на старт розных дыстанцый Сібірскага міжнароднага марафона выйшлі 680 чалавек з 17 дзяржаў: Аўстраліі, Беларусі, Бельгіі, Вялікабрытаніі, Германіі, Ізраіля, Казахстана, Кеніі, КНР, Польшчы, ЗША, Таджыкістана, Украіны, Францыі, Эстоніі, ПАР, Японіі.

ЗМІЦЕР ДАШКЕВІЧ

Суд па новай крымінальнай справе лідара міжнароднай арганізацыі «Малады фронт» (Чэхія) Зміцера Дашкевіча пройдзе 28 жніўня ў папраўчай калоніі №13 (Глыбокае, Віцебская вобласць). Як паведамляецца на афіцыйным сайце «Маладога фронту», пасяджэнне суда будзе закрытым.

Нагадаем, 18 снежня 2010 года, напярэдадні выбараў прэзідэнта, Дзмітрыя Дашкевіча і яго палпечніка па «Маладому фронту» Эдуарда Лобава затрымалі ў сталіцы па абвінавачванні ў збіцці двух мінчукоў. 24 сакавіка 2011 года Дашкевіч быў асуджаны да двух гадоў пазбаўлення волі ў калоніі агульнага рэжыму. Ён адбывае пакаранне ў Глыбоцкай калоніі №13.

Нядаўна ў дачыненні да Дашкевіча завялі новую справу — па частцы 1 артыкула 411 Крымінальнага кодэкса (злоснае непадпарадкаванне патрабаванням адміністрацыі папраўчай установы, якая выконвае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі). У выпадку прызнання віны, яму пагражае пазбаўленне волі тэрмінам да года. Цяпер Дашкевічу застаецца адбыць менш за пяць месяцаў пакарання.

Еўрапейскі саюз можа разгледзець дадатковыя меры ў дачыненні да Беларусі і ўвесці новыя санкцыі, калі сітуацыя ў краіне не будзе паляпшацца. Пра гэта 18 ліпеня заявіў еўракамісар па пытаннях пашырэння і палітыкі добрасуседства ЕС Штэфан Фюле, каментуючы прад'яўленне новага абвінавачвання Зміцеру Дашкевічу.

УЛАДЗІМІР ПАНЦЮХОЎ

Старшыня Магілёўскага аблсавета Уладзімір Панцюхоў у інтэрв'ю газеце «Асіповіцкі край» негатыўна выказаўся на адрас апанентаў улады ды грэбліва ацаніў дэбаты паміж апанентамі. Каментуючы бліжэйшыя парламенцкія выбары ў Беларусі і іх ход у Магілёўскай вобласці, Панцюхоў адзначыў, што «падрыхтоўка да важнай палітычнай падзеі ў жыцці Беларусі праходзіць у нас спакойна і цывілізавана, без якіх-небудзь правакацыйных дзеянняў з боку апазіцыі».

У працяг адказу на пытанне карэспандэнта «Асіповіцкага краю» старшыня аблсавета сказаў пра тое, што «нясмелыя спробы апанентаў улады разгарнуць незразумелыя дэбаты былі, але ўсе іх целаварушэнні скончыліся нічым, і гэтыя патугі ў чарговы раз толькі пацвердзілі, якую вагу ў нашым здаровым грамадстве мае апазіцыя і што ўяўляюць яе лідары».

Таксама Уладзімір Панцюхоў выказаў стопрацэнтную ўпэўненасць, што выбары ў верасні пройдуць якасна і на высокім узроўні, а пэўнае абнаўленне дэпутацкага корпуса пойдзе ўсім толькі на карысць.

ПАЛІТЫКА

▶ АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ДЗВЕ ДЭКЛАРАЦЫІ

Сяргей НІКАЛЮК

Чалавек традыцыйны ад чалавека сучаснага найбольш ярскава адрозніваецца паводле стаўлення да Другой сусветнай вайны.

Год таму, 23 жніўня, у Варшаве міністры юстыцыі краін ЕС падпісалі Варшаўскую дэкларацыю ЕС з нагоды Еўрапейскага дня памяці ахвяр таталітарных рэжымаў. Дату абралі невыпадкова. 23 жніўня 1939 года ў Маскве была падпісана Дамова пра ненапад паміж Германіяй і СССР, вядомая як пакт Молатава — Рыбентропа.

Працытую першы абзац дэкларацыі: «Прымаючы да ўвагі факт, што Еўропа пакутавала пад уладай таталітарных рэжымаў, незалежна ад таго, ці тое быў камунізм, нацыянальны сацыялізм ці любы іншы, якія прывялі да неверагоднага парушэння асноўных правоў і да поўнага адмаўлення чалавечай годнасці, сярод якіх Халакост з'яўляецца самым страшным прыкладам».

3 кім збіраць шчаўе?

Разгледзім цытату праз прызму «Азбукі культуралогіі». Чалавек вылучыўся са свету прыроды пасля таго, як навучыўся ствараць сэнсы. У аснове ўсякага сэнсаўтварэння палягаюць крайнасці (бінарныя апазіцыі). Іх спіс бясконцы, але ўзначальвае яго апазіцыя Дабро — Зло. Яна палягае ў аснове ўсіх сусветных рэлігій. Нагадаю яе «вытворныя»: Бог — Д'ябал, Рай — Пекла, Свято — Цемра.

«Механізмы аперавання бінарнымі апазіцыямі, — адзначае культуролог Андрэй Пеліпенка, — у культуры маюць ключавое значэнне». У заходняй культуры важным кампанентам такога механізму з'яўляецца дыялог. З яго дапамогай ажыццяўляецца стыкоўка процілеглых пунктаў гледжання, г. зн. медыяцыя (лац. «mediāna» — «сярэдня»).

Традыцыйная беларуская культура не ведае дыялогу, а таму аддае перавагу не медыяцыі, а максімальнай паларызцыі любых пунктаў гледжання і ацэнак. Не варта пасля гэтага дзівіцца, што перанесены з заходняй культуры на беларускую глебу інстытут заканадаўчай улады (парламент) не здольны выконваць ролю сацыяльнага медыятара!

У беларускім парламенце няма фракцый. Гэта калектыў аднадумцаў, што ўспрымаюць сваіх палітычных апанентаў як «адмарозкаў», з якімі яны ў адным полі не сядуць шчаўе збіраць, не тое што абмяркоўваць антыкрызісную праграму.

Для тыповага прадстаўніка традыцыйнай культуры сутнасць гістарычнага працэсу зводзіцца да смяротнага змагання Добра са Злом. Праілюструю тое на прыкладзе ацэні «адзіным палітыкам» (АП) Другой сусветнай вайны: «Эта было не просто военное столкновение разных народов и стран. Смысл мировой

битвы с нацизмом гораздо глубже, мощнее. Впервые в человеческой истории зло не скрывало своего облика». Але, нягледзячы на тое, што «Европа пала к ногам победителя», Злу не наканавана было перамагчы, бо супраць яго выступілі «силы добра і света».

А зараз яшчэ раз перачытайце фрагмент Варшаўскай дэкларацыі. Зразумела, што з такім поглядам на Другую сусветную вайну АП ніколі не пагодзіцца, зрэшты, як і мільёны беларусаў.

Культпаход у бібліятэку

Каб сфармаваць уласнае меркаванне наконт падзей, старт якім быў дадзены 23 жніўня 1939 года, я накіраваўся ў бібліятэку Цэнтральнага дома афіцэраў, што знаходзіцца побач з будынкам адміністрацыі АП. Мяне цікавілі кнігі выключна савецкага перыяду. У іх шмат ідэалогіі, але сустракаецца і зерне інфармацыі, не заўважанае ў свой час цэнзарамі,

Перанесены з заходняй культуры на беларускую глебу інстытут заканадаўчай улады (парламент) не здольны выконваць ролю сацыяльнага медыятара

а таму захаванае ў першапачатковым (аўтарскім) варыянце.

«Шукайце і знойдзеце», — сказана ў Евангеллі ад Матфея. Я шукаў і здабыў шуканае на старонцы 134 у кнізе «Чырванаспяжная беларуская ваенная акруга», выдадзенай у Мінску ў 1973 годзе. Прыкладу апісанне вызвалення Брэста ад сіл Зла сіламі Добра і Свята ў верасні 1939 года: «Генеральны штаб паведаміў у акругу ўдакладненую дэмаркацыйную лінію паміж нашымі і нямецкімі войскамі. Аднак на брэсцкім накірунку ўказаная лінія была парушана войскамі нямецкай групы армій «Поўнач». Матарызаваны корпус гэтай групы пад камандаваннем генерала Гудэрыяна пераправіўся праз Буг і захапіў значны раён вакол Брэста.

Камдзіў Чуйкоў, армія якога накіроўвалася да Брэста, загадаў камандзіру танкавай брыгады С.М. Крывашэіну заняць Брэст і прымусяць нямецкія войскі адыйці за Буг. У Брэсце адбылася сустрэча Крывашэіна з Гудэрыянам. У ёй браў удзел і супрацоўнік Народнага камісарыята замежных спраў. Нашы прадстаўнікі запатрабавалі ад нямецкага камандавання неадкладна адвесці ўсе нямецкія часткі за дэмаркацыйную лінію, а падрыхтаваную для эвакуацыі з Брэста ў Германію ваенную і цывільную маёмасць пакінуць на месцы. Гэта патрабаванне было выканана».

Вось як, высвятляецца, можна вызваляць гарады ад сіл Зла! Галоўнае — папярэдне ўзгадніць дэмаркацыйную лінію. Але гэта не ўзровень Чуйкова і Крывашэіна. Яны — толькі тэхнічныя выканаўцы. Для таго, каб разгледзець першакрыніцу Добра і Свята, галаву давядзецца задраць як мага вышэй.

Але і тэхнічны спецыялісты здольны стаць крыніцамі Свята, хай і прыглушанага. Не ведаю, як Чуйкоў, але камбрыг Крывашэін адназначна. Захавалася стужка кінахронікі, на якой адлюстраваны камбрыг Сталіна, што разам з Гудэрыянам прымае парад савецка-нацысцкіх войскаў 22 верасня 1939 года ў Брэсце.

Камбрыг скончыў вайну генерал-лейтэнантам, героем Савецкага Саюза. У 1964 годзе ён выдаў кнігу ўспамінаў «Междубурье», у якой на старонках 258–261 падрабязна апісаў сумесны парад сіл Добра і Зла.

Палявы статут 1939 года

Тут галоўнае — не пераблытаць, дзе Дабро, а дзе Зло. У

рамках традыцыйнай культуры бінарныя апазіцыі здольны мяняцца месцамі ў інверсійным рэжыме, што ўжо неаднаразова здаралася ў айчыннай гісторыі. Такія ракіроўкі не пакідаюць без працы прафесійных служак музы гісторыі Клія. На карэкціроўцы падручнікаў гісторыі яны навучыліся добра зарабляць.

Але працягнем пошук інфармацыйных зерняў, прапушчаных у свой час савецкімі цэнзарамі. Першы том «Гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Савецкага Саюза 1941–1945» (Ваеннае выдавецтва МА. М., 1960) дазваляе нам сфармаваць уласнае меркаванне з нагоды правакацыйных сцвярдзэнняў здрадніка Радзімы Суворова — Рэзуна пра планы СССР напаці на Германію летам 1941 года.

Не, нічога такога наўпрост у першым томе не сцвярджаецца. Наадварот, я лёгка адшукаў шматлікія запэўненні ў тым, што агрэсіўныя мэты варожыя «самой прыродзе Савецкай дзяржавы». Адсутнасць такіх мэтаў мусіла адбіцца на спецыфіцы савецкай даваеннай дактрыны, якая прадугледжвае поўны разгром ворага на яго тэрыторыі.

Падмацоў сказанае цытатай: «Галоўным відам ваенных дзеянняў для дасягнення гэтых мэтаў з'яўляўся наступ, тэрэтычнай распрацоўцы якога надавалася асноўная ўвага... Савецкая стратэгія прызнавала абарону неабходным відам узброенай барацьбы, але падкрэслівала яе другасную ролю перад наступам... Пытанне пра контрнаступленне як адмысловы від стратэгічнага наступу да Вялікай Айчыннай вайны не ставілася, нягледзячы на багаты досвед контрнаступленняў падчас грамадзянскай вайны 1918–1920 гг.»

Несумяшчальнасць міралюбнай прыроды Савецкай дзяржавы з агрэсіўнымі намерамі пацвярджаецца і цытатай з Палявога статуту 1939 года: «Калі вораг навязва нам вайну, Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія будзе самай

нападаючай з усіх калі-небудзь нападаючых армій».

Галоўнае, каб вораг навязваў нам вайну. Не ў сэнсе нападу першым, змушаючы тым самым Чырвоную Армію контратакаваць (такі від баявых дзеянняў савецкая стратэгічная дактрына не прадугледжвала), а менавіта навязваў. Напрыклад, так, як навязала вайну Фінляндыя ў 1939 годзе. І вось тады, «гремя огнем, сверкая блеском стали, пойдут машины в яростный поход». І тут ужо не крыўдуйце, міралюбная прырода Савецкай дзяржавы пакажа сябе ў поўнай красе.

Дабро сярэдняга радыуса дзеяння

Дарэчы, пра машыны, здольныя «гремять огнем» і «сверкать блеском стали». Колькі іх было ў Чырвонай Арміі на пачатак вайны? У першым томе Гісторыі ВВА няма ніводнай абсалютнай лічбы ні па адным з відаў узбраенняў, але ёсць падказкі, якія дазваляюць самастойна ацаніць іх парадка.

Самай нападаючай з усіх калі-небудзь нападаючых армій прарываць абарону саперніка належала франтамі. Шырыня паласы фронту ў наступальнай аперацыі планавалася ад 150 да 300 кіламетраў, а норма аперацыйнай шчыльнасці танкаў на 1 кіламетр прарыву закладвалася ў межах 50–100 штук. Такім чынам, фронту для прарыву абароны (без аперацыйнага і стратэгічнага рэзерву) спатрэбілася б ад 7,5 да 30 тысяч танкаў.

А што мелася ў наяўнасці? Звернемся да Вялікай савецкай энцыклапедыі. На пачатак вайны ў войсках, якія прыкрывалі заходнюю мяжу СССР, было 1 800 цяжкіх і сярэдняга танкаў і «значная колькасць лёгкіх танкаў састарэлых канструкцый». Значная — гэта колькі?

Ужо пасля перабудовы я пацікавіўся ў свайго бацькі, які скончыў службу ў войску намеснікам камандуючага ракетнымі войскамі Беларускай ваеннай акругі (БВА), наконт адсутнасці ў Беларусі абарончых збудаванняў. «А іх няма», — такі быў адказ. БВА — гэта выключна наступальная групоўка.

Мае школьныя гады прайшлі ў ваенным гарадку Станькава, дзе бацька камандаваў ракетнай брыгадай. Падчас штабных вучэнняў яму неаднаразова даводзілася здзяйсняць начныя кідкі да мяжы ФРГ. Радыус дзеяння тактычных ракет не перавышаў 300 кіламетраў. Данесці свой ядзерны патэнцыял Добра і Свята заходнім немцам з тэрыторыі Беларусі тактычныя ракеты былі не ў стане, таму і даводзілася асвойваць шляхі іх дастаўкі непасрэдна да мяжы верагоднага ворага.

У Дэкларацыі аб утварэнні СССР стварэнне «новай саюзнай дзяржавы» разглядалася ў якасці кроку «па шляху аб'яднання працоўных усіх краін у сусветную Сацыялістычную Савецкую Рэспубліку». Для ажыццяўлення запланаванага быў патрэбны тып чалавека, што ўспрымае свет як арэну, на якой Дабро ўступіла ў апошняе і рашучае змаганне з сусветным Злом. Такі тып чалавека пачаў актыўна фармавацца ў эпоху Дуалістычнай рэвалюцыі каля тысячы гадоў да нашай эры. Ён і сёння досыць папулярны — асабліва ў ісламскім свеце, але не толькі. Каб у гэтым пераканацца, трэба толькі ўключыць тэлевізар.

▶ МИГРАЦЫЯ

ПРЫГАДЗІЎСЯ
ДЗЕ НЕ НАРАДЗІЎСЯ

Вольга ХВОІН

За 11 гадоў з вёскі ў горад з'ехала паўмільёна маладых беларусаў.

У асноўным з'езджалі жанчыны. У выніку цяпер у беларускай вёсцы на 10 юнакоў прыпадае 8 дзяўчат, падлічыў Нацыянальны статыстычны камітэт. У гарадах пражывае 82% моладзі краіны і толькі 18% — у сельскай мясцовасці. Колькасць сельскай моладзі за апошнія 12 гадоў скарацілася на 174,6 тысяч чалавек (на 30%). Паводле прынятых у Беларусі нормаў, кожны чацвёрты жыхар краіны належыць да моладзі (катэгорыя насельніцтва ва ўзросце ад 14 да 31 года).

На пачатак гэтага года ў рэспубліцы налічвалася 2 мільёна 291 тысяч маладых людзей. Амаль 38% з іх — жыхары Мінска і Мінскай вобласці (865,4 тысячы чалавек). І толькі кожны дзявятая малады чалавек ва ўзросце ад 14 да 31 года пражывае ў Гродзенскай ці Магілёўскай абласцях.

Памяншэнне колькасці сельскай моладзі звязана, перш за ўсё, з міграцыйным адтокам у гарады, растлумачылі ў Белстаце. Так, з 2000 па 2011 год з вёскі ў горад з'ехала больш за 500 тысяч чалавек ва ўзросце ад 14 да 31 года, а прыехала ў вёску на пастаяннае месца жыхарства з горада больш за 300 тысяч чалавек.

Большасць тых, хто выязджае з сельскай мясцовасці, — маладыя людзі, якія пераехалі ў горад для працягу адукацыі або працаўладкавання. У мінулым годзе ўдзельная вага асоб ва ўзросце 16–30 гадоў у агульнай колькасці тых, хто выехаў з сельскай мясцовасці ў гарады, складала 55,8%.

Сярод мігрантаў «вёска-горад» пераважаюць жанчыны (55,9%), і гэтая тэндэнцыя захоўваецца на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў. Яе вынікам стаў дысбаланс колькасці мужчын і жанчын, што выяўляецца ў недахопе нявест на вёсцы. Так, на пачатак гэтага года на 1000 сельскіх мужчын ва ўзросце 20–29 гадоў, калі найбольш актыўна

ствараюцца сям'і, было толькі 794 жанчыны гэтага ж узросту.

У Беларусі на ўзроўні вышэйшага кіраўніцтва не першы год спрабуюць рэанімаваць вёску ды зрабіць яе прывабнай для моладзі. Справа гэта нятанная. Праграма развіцця вёскі ў 2005–2010 гадах пацягнула на 53 мільярда долараў. Гэты буйны інвестыцыйны праект мусіў істотна палепшыць жыццё ў беларускай вёсцы, зрабіць вёску прыкметным экспартёрам прадуктаў харчавання, стварыць умовы для харчовай бяспекі і г. д. «Але шэраг найважнейшых мэтавых задач не дасягнуты, эканоміка АПК знаходзіцца ў няпростым стане. Патрабуюць дасканаласці падыходы да эксплуатацыі жылля і інфраструктуры аграгарадкоў, у наяўнасці аб'якавае стаўленне да гэтых фондаў многіх грамадзян, якія пражываюць у пабудаваных дзяржавай і гаспадаркамі дамах», — падводзіць вынікі пяцігодкі прэм'ер-міністр Беларусі Міхаіл Мясніковіч. Праграма на наступныя пяць гадоў мае ярка акрэсленую экспертную накіраванасць.

Тым часам з вёскі, як і ў савецкі час, масава выязджаюць маладыя людзі, бо міграцыя застаецца сацыяльным ліфтам, які дазваляе атрымаць няцяжкую фізічную працу з прыстойным заробкам, мінімум сацыяльных і культурных дабротаў. Лідзіруе па прытоку моладзі Мінск.

«За кошт унутрырэспубліканскай міграцыі сталіца пастаянна папаўняецца маладымі працоўнымі рэсурсамі. Больш за 80% міграцыйнага прыросту насельніцтва Мінска прыпадае на групу 15–19 гадоў. У гэтым узросце моладзь, якая скончыла школу, з усіх куткоў нашай краіны паступае ў сярэднія спецыяльныя і вышэйшыя навучальныя ўстановы, а паколькі найбольшая іх колькасць размешчана ў сталіцы, то і асноўная плынь мігрантаў накіроўваецца ў Мінск. На гэту ўзроставаую групу прыпадае каля паловы ўсіх мігрантаў, што прыбываюць у сталіцу, — цытуе рэсурсны цэнтр ЮНФПА даследаванне па міграцыі ўнутры Беларусі. — У абласных цэнтрах

таксама прасочваецца тэндэнцыя высокай міграцыйнай актыўнасці жанчын ва ўзросце 15–24 гадоў. Аднак калі для Мінска характэрны прырост насельніцтва ва ўзроставай групе 15–19 гадоў і адток у 20–24 гады, то ў абласных цэнтрах назіраецца супрацьлеглая сітуацыя. Нягледзячы на прыток моладзі на вучобу з раённых цэнтраў і сельскай мясцовасці, усе абласныя цэнтры губляюць сваё насельніцтва ва ўзросце 15–19 гадоў пры абмене насельніцтвам з Мінскам».

«Праблема беларускай вёскі складаная, комплексная. Але ёсць некалькі падставовых рэчаў, на якія найперш варта было б звярнуць увагу», — гаворыць Зміцер Бабіцкі, эксперт CASE-Belarus, адзін з аўтараў выдання «Рэйтынг гарадоў Беларусі: умовы развіцця чалавечага капіталу». Ён мяркуе, што цэнтралізаваная форма дзяржаўнага кіравання не спрыяе адэкватным заробкам у сельскагаспадарчай сферы: «Дзяржава пераразмяркова прыбыткі і вырашае, хто колькі заробіць на малаце, — колькі атрымае даярка, колькі малочны завод, а колькі крама. Калі б цэнаўтварэнне было свабодным, то рынак сам бы пераразмярковаў прыбыткі. Не факт, што на карысць вёскі, але тым не менш, магчыма, і вёска атрымлівала б за сваё малако больш, чым цяпер».

Яшчэ адна прычына нежадання людзей жыць на вёсцы, на думку эксперта Бабіцкага, — немагчымасць разбагацець.

«У нас на вёсцы няма магчымасцяў для канцэнтрацыі капіталу. У сельскай гаспадарцы немагчыма канцэнтраваць, назапашваць капітал, бо там фактычна няма прыватнай уласнасці. Ты працуеш-працуеш, але ўсяго толькі як наёмны работчы. У нас толькі адзінкавыя прыклады прыватных фермерскіх гаспадарак. Калі б калгасы былі расфармаваны, былі ўведзены прыватныя землі, то дзеці заможных сялян перасталі б імкнуцца ў горад, бо даброты ў іх былі б і дома. Вось таму аграгарадкі, вясковыя клубы — гэта не вырашэнне сітуацыі», — падкрэслівае Зміцер Бабіцкі.

▶ КАЛОНКА КАНСТАНЦІНА СКУРАТОВІЧА

КАБ НІКОЛІ
НЕ АКРЫЯЛІ

У медыйнай прасторы Беларусі ў чарговы раз залунала прыдуманая некалі Леніным слоўца — НЭП. Новая эканамічная палітыка.

Колькі разоў такое было. Прачынаешся раніцай і чуеш: зараз мы станем жыць па-новаму. Лепей і яшчэ не раз лепей. Каму лепей? Як будзе тое «лепей» зроблена? Пра гэта распавёў, як яно і належыць, міністр эканомікі Мікалай Снапкоў.

Яго міністэрства, вызначаючы параметры развіцця народнай гаспадаркі краіны, прапануе падзяліць функцыя дзяржаўнага рэгулятара і ўласніка. Маўляў, няхай галіновыя міністэрствы займаюцца стратэгічным планаваннем бізнэсу, а аператыўнае кіраванне прадпрыемствамі возьмуць на сябе кіраўнікі вытворчасці. Такая пастаноўка пытання, што называецца рубам, не выклікае прынцыповых прэчанняў. Яшчэ напачатку 90-х гадоў беларускія рэфарматары, ацэньваючы такі падыход як вельмі прагрэсіўны, прыводзілі ў прыклад французскі канцэрн «Рэно». Застаючыся ва ўласнасці дзяржавы, той дэманстраваў выключную канкурэнтаздольнасць, працаваў прыбыткава і плаціў дзяржаве добрыя падаткі.

На самай справе, навошта прыдумляць веласпед? Бяры чужы досвед — і карытайся. Але нездарма ў тых жа часы нарадзіўся знакаміты афарызм Віктара Чарнамырдзіна: хацелі, як лепей, а атрымалася, як заўжды. На адным з пасяджэнняў БНПА былі гендырэктар Міхаіл Лаўрыновіч адзначыў, што «Рэно» — паспяховае дзяржпрадпрыемства, якое працуе ў рынкавых умовах, бо яго кіраўнікі маюць ад дзяржавы поўны карт-бланш. У межах абумоўленага тэрміну на прадпрыемства не ходзяць розныя праверкі, ніхто не лезе ў справы дырэктара, не даводзіць ні валавых, ні іншых падвышаных абавязальстваў, не змушае вырабляць прадукцыю падчас кан'юнктурага спаду і тым самым звязваць сродкі ў выглядзе складскіх запасаў.

Увогуле, ці мала слухных прэтэнзій мае дырэктар такога гіганта, як МАЗ, да шматлікіх чыноўных інстанцый, што выдаюць яму прапісанні на кожны крок. Нарэшце, прадпрыемства робіцца падобным да сараканоўкі, якой выдалі інструкцыю, якую нагу ставіць першай, калі та я пачынае рух, і ў якой паслядоўнасці трэба перастаўляць ногі.

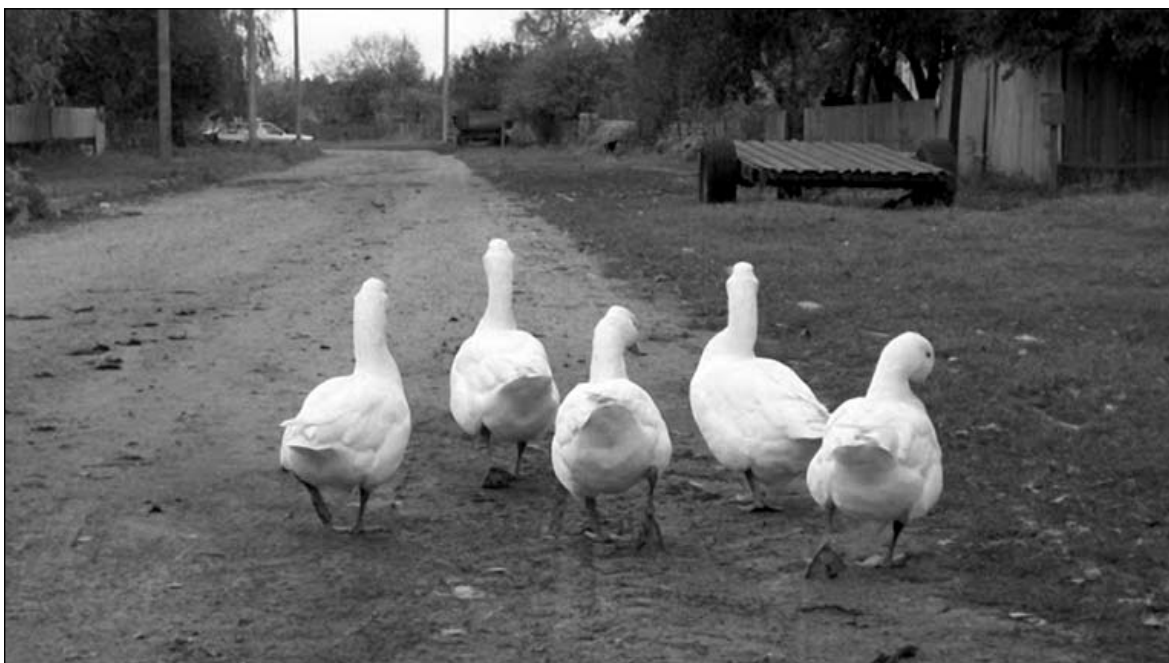
Меў пачуццё гумару спадар Лаўрыновіч, але і тады, і зараз ва ўрадзе і адміністрацыі колькасць асобаў, здольных паглядзець на сітуацыю з мінімальна неабходнай для поспеху справы іроніі, неверагодна малая. Большасць не забываецца на сваё адказнае дзяржаўнае прызначэнне нават на трапічным курорце, мілуючыся з даўгаюгай каханкай.

Што трэба змяніць? Як лічыць няўрадавы эканаміст Леў Марголін, зараз дзяржава аб'ядноўвае ў сваёй асобе тры функцыі, якія ва ўсім свеце лічацца ўзаемна несумяшчальнымі: дзяржава вызначае правілы гульні, спрыяе (ці нават гуляе на карысць аднаго з бакоў), ды яшчэ і ацэньвае вынікі гульні. Гэта значыць, што яна выконвае таксама і ролю арбітра. І допінгавага кантралёра.

Даведаўшыся пра гэта, большасць з патэнцыйных інвестараў адмаўляецца ад намераў укладваць капіталы ў нашу гаспадарку. Для іх такая практыка і дзіўная, бо патэнцыйна спрыяе карупцыі, і амаральная, паколькі гарантуе аднаму з гульцоў прывілеі за кошт замежнага партнёра. Але тутэйшыя людзі ўжо нікому і нічому не здзіўляюцца. Бо згодна з гэтай схемай вызначаюцца стасункі паміж наймальнікамі і прафсаюзамі ў так званым трыпартызме, дзе дзяржава — і вызначальнік правіл гульні, і буйнейшы наймальнік, і адначасова «незалежны» арбітр. Няма ніякага дзіва, што менавіта ў Беларусі (мусіць, адзінай на прасторы былога СССР) сістэма тэрміновых кантрактаў даведзена да кожнага працоўнага месца. Тое ж самае адбываецца і ў палітыцы.

Зусім не выпадкова пры такім разуменні сутнасці трыпартызму, нягледзячы на кантрактную сістэму, стан працоўнай дысцыпліны пастаянна пагаршаецца, а сярод звольненых з працы група парушальнікаў (прагульшчыкі, п'яніцы) займае другое па колькасці месца.

На фоне кадравых ды іншых перамен, якія робяцца апошнім часам, выклікае цікаўнасць менавіта пастаноўка пытання. Бо вельмі часта людзі, рашуча настроеныя і нават здольныя рабіць нейкія радыкальныя змены ў межах сваёй кампетэнцыі, змушаны выказаць свае намеры, так бы мовіць, гомеапатычнымі дозамі. Маўляў, набярэцца нейкай крытычнай маса зменаў, і аднойчы ўся сітуацыя карэнным чынам набудзе добра бачныя прыкметы патрэбнай якасці. Але такое адбываецца збольшага ў тэорыі, якую ў нас абралі для вызначэння напрамку развіцця. Сярод іншых абсалютная большасць ажыццявіла комплекс хуткіх і рашучых рэформ. Як некалі патлумачыла беларускім крытыкам першы па ліку прэм'ер незалежнай Літвы Прунскене, рашэнне пра ліквідацыю калгасаў было палітычна матываваным. Трэба было разваліць іх так, каб яны ніколі не акрыялі.

31 ЖНІЎНЯ, ПЯТНІЦА

06.00, 07.10, 07.35, 08.15, 08.35 Добрая раница, Беларусь!

07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 01.30 Навіны.

07.05, 08.05 Зона X.

07.30, 08.30 Дзелавое жыццё.

09.10 Меладраматычны серыял «За ўсё табе дзякую-3» (Расія-Украіна). 3-я серыя.

10.10 Сфера інтарэсаў.

10.35 Тэлефільм АТН «У барацьбе з разумным сэнсам».

11.10 Меладраматычны серыял «Калі яе зусім не чакаеш» (Украіна).

12.10 Серыял «Маргоша» (Расія).

14.00 Фантастычны серыял «Зорная брама. Першы атрад» (ЗША- Канада).

15.15, 19.20 Рэгіянальная праграма.

15.25 Дакументальны серыял «Майстар вандраванняў» (ЗША).

16.05 «Усё як мае быць!» Забаўляльная праграма.

16.30 «Перазагрузка». Моладзевае токшоў.

17.20 Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна).

18.15 Каробка перадач.

18.45, 01.20 «Зона X». Крымінальныя навіны.

19.40 Калыханка.

19.55 Меладраматычны серыял «Калі яе зусім не чакаеш» (Украіна). 8-я серыя, заключная.

21.00 Панарама.

21.45 Тэлефільм цыклу «Лёс гігантаў».

22.10 «Не толькі жанчына ведае». Токшоў.

23.10 Крымінальны баявік «Чорны дождж» (ЗША).

01.45 Дзень спорту.

06.00, 08.30 Нашы навіны.

09.00 Нашы навіны (з субтытрамі).

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раница».

09.05 «Жыць здорава!».

10.20 «Паміж намі, дзясчыннікамі».

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Выкрадзенае жыццё».

12.05 «Сэрца Марыі». Шматсер. фільм.

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Хачу ведаць».

1 ВЕРАСНЯ, СУБОТА

07.00 Добрая раница, Беларусь!

09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

09.10 Здароўе.

09.55 Камедыіны серыял «Байкі Міцяя» (Украіна). Заключныя серыі.

10.55 Дакументальны серыял «Майстар вандраванняў» (ЗША).

11.30 «Усё як мае быць!» Забаўляльная праграма.

12.15 Мультифільм «Чабурашка ідзе ў школу».

12.25 Музычная камедыя «Вясёлыя рабяткі» (СССР).

14.15 Вакол планеты.

15.10 Рэгіянальная праграма.

15.30 Прыгодніцкі серыял «Выспа непатрэбных людзей» (Расія-Украіна).

17.30 «Зона X». Вынікі тыдня.

18.00 Дакументальны цыкл «Зорнае жыццё» (Украіна).

19.10 Меладрама «Лабірынты кахання» (Украіна-Расія).

21.00 Панарама.

21.40 Канцэртная праграма «Месца сустрэчы».

22.50 Дзень спорту.

23.00 Прыгодніцкая камедыя «Кракадзіл Дандзі-2» (ЗША-Аўстралія).

01.00 Камедыіны серыял «Байкі Міцяя» (Украіна). Заключныя серыі.

07.00 АНТ прадстаўляе: «Суботняя раница».

08.00, 09.00 Нашы навіны.

09.05 «Смешарыкі. ПІН-код».

09.20 «Здароўе».

10.20 «Смак».

11.05 Фільм «Горад майстроў».

12.45 Прэм'ера. «1812. Нашэсце».

13.45 Камедыя «Паласаты рэйс».

15.20 Камедыя «Вялікая змена».

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

13.40 «Кантрольны закуп».

14.10 «Модны прысуд».

15.10 «Заручальныя пярсцёнкі». Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Зразумецц. Прабачыць».

17.00 «Давай пажэнімся!».

18.00 Нашы навіны (з субтытрамі).

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Шчаслівыя разам». Серыял.

18.55 «Поле цудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Здабытак Рэспублікі».

23.05 Прэм'ера. Фільм «Ромавы дзённік».

01.15 Начныя навіны.

06.00 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раница. Студыя добрага настрою».

07.30 «24 гадзіны».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раница. Студыя добрага настрою».

08.30 «Аўтапанарама».

08.50 Фільм «Інфарматары». ЗША-Германія, 2008 г.

10.30 «24 гадзіны».

10.40 «Сямейныя драмы».

11.40 «Званая вячэра».

12.35 «Памнажаючы смутак». Серыял. Заключная серыя.

13.05 «Кінагісторыі».

13.30 «24 гадзіны».

13.50 «Рускі сродак». Серыял.

14.40 «Забойная сіла б». Серыял.

15.35 «Гадзіна суду».

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Следакі». Серыял.

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэра».

18.30 «Дэтэктыўныя гісторыі».

19.00 «ВЫБАРЫ-2012». Выступы кандыдатаў у дэпутаты.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 Нашы навіны.

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.40 Фільм «Брама Афіны». ЗША-Іспанія, 2009 г.

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «Сакрэтныя тэрыторыі».

16.20 «Вялікая змена». Працяг.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Фільм «Калі толькі».

22.50 Прэм'ера. «Сёння ўвечар».

00.30 «Зоркі дыскажэ 90-х».

06.20 «Сакрэтныя тэрыторыі».

07.10 «Далёкія сваякі».

07.30 «Салдаты-14». Серыял.

09.10 «Я - вандроўца».

09.35 «Чыстая праца».

10.25 «Мінск і мінчане».

11.00 Фільм «Брама Афіны». ЗША-Іспанія, 2009 г.

12.40 «Прыгоды дылетанта».

13.15 Фільм «Апякун». СССР, 1970 г.

14.55 «Ваенная таямніца».

16.00 «Жанчыны XX стагоддзя».

16.30 «24 гадзіны».

16.45 «Наша справа».

17.00 «Гучная справа».

17.25 Фільм «Жаночая інтуіцыя». Украіна, 2003 г.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «СТБ-спорт».

20.10 Фільм «PRADA і пацудзі». ЗША-Мексіка, 2011 г.

07.30 «Расклад на паслязайтра» («Беларусьфільм»).

09.00 Фантастычная камедыя «Як Майк» (ЗША).

10.55 Тэлебарометр.

11.00 Школа рамонт.

12.05 Пад грыфам «Вядомыя».

12.40 Шоў «Суперінтуіцыя».

13.40 Наперад у мінулае.

14.15 Беларуская кухня.

14.50 Фільм «Лясная братва» (ЗША).

16.40 Музычная камедыя «Школа року» (ЗША-Германія).

18.50 Ваша лато.

19.35 Латарэя «Пацэрачка».

23.50 «Расійская покерная серыя».

00.40 Прэм'ера! «Прыгоды сэксу ў XX стагоддзі».

07.00 Рэгіянальная праграма.

08.00 Раница. Беларусь.

09.00 Тэлебарометр.

09.05 Час футбалу.

09.45 Дэтэктыўны серыял «Пацалунак Сакрата» (Беларусь).

10.50 Еш і худзей.

11.20 Школа рамонт.

12.30 Страсці па культуры.

13.15 Дэтэктыўны серыял «Лігаўка».

14.20 «Халі-галі». Скетшоў.

14.45 Фантастычная камедыя «Як Майк» (ЗША).

16.40 Жансавет.

17.15 Беларуская кухня.

17.55 Рэгіянальная праграма.

20.00 Бітва экстрасэнсаў.

21.20 Тэлебарометр.

21.25 КЕНО.

21.30 Футбол. Суперкубак УЕФА. Чэлсі – Атлетыка. Прамая трансляцыя.

23.55 Рэпарцір «Беларуская часіны».

00.40 Камедыя «Марго на вяселлі» (ЗША).

07.00 «Раница Расіі».

10.05 Тэлесерыял «Салямі».

11.00 Весткі.

11.30 Навіны культуры.

12.00 «Прамы эфір».

12.50 «Інстытут высакародных дзясчын». Тэлесерыял.

13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.30 «1000 дробязяў». Токшоў.

15.10 «Аб самым галоўным». Токшоў.

15.55 «Вымяральнік розуму. ІQ».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.30 Мясцовы час. Весткі - Масква.

17.45 Весткі. Дзяжурная частка.

17.55 «Кахаю, не магу!».

18.55 «Ефрасіння. Працяг». Тэлесерыял.

19.50 Навіны - Беларусь.

20.00 Весткі.

20.30 «Юрмала». Фэст гумарыстычных праграм.

22.05 Фільм «Арыфметыка ганебнасці» (2011 г.).

19.55 Бітва экстрасэнсаў.

21.00 КЕНО.

21.05 Тэлебарометр.

21.10 Бітва экстрасэнсаў.

22.15 Дэтэктыў «Падазроныя асобы» (ЗША).

00.10 Шоў «Суперінтуіцыя».

07.00 Мультифільм.

07.10 «Звычайны канцэрт».

07.40 «Юрмала». Фэст гумарыстычных праграм.

09.05 Фільм «Дзе вы, рыцары?».

10.25 «Ранішняя@пошта».

11.00 Весткі.

11.15 «Танцуючая планета. Вена».

11.55 Фільм «Арыфметыка ганебнасці» (2011 г.).

13.30 «У свеце жывёл».

14.00 Весткі.

14.15 «Шукальнікі».

15.15 Фэст дзіцячай мастацкай гімнастыкі «Аліна».

16.40 Камедыя «Бацькі і дзяды».

18.10 «Суботні вечар».

19.55 Надвор'е на тыдзень.

20.00 Весткі.

20.30 Фільм «Не было бы шчасця» (2012 г.).

00.15 «Дзясчуты».

06.25 Дэтэктыўны серыял «Муж і жонка».

08.00 Сёння.

08.20 «Медыцынскія таямніцы».

08.50 «Жывуць жа людзі!».

09.25 «Справа густу».

10.00 Сёння.

10.20 «Галоўная дарога».

10.55 «Кулінарны паядынак».

11.55 «Кватэрнае пытанне».

13.00 Сёння.

13.25 Прэм'ера. Серыял «Адвакат».

15.05 «Уласны гонар».

16.00 Сёння.

23.45 Навіны - Беларусь.

23.55 Фільм «Калі бы цябе кахаў» (2010 г.).

06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раницай».

08.35 Серыял «Вяртанне Мухтара».

09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

10.00 Сёння.

10.20 «Крамлёўскія паханні».

11.10 «Да суду».

12.05 «Суд прысяжных».

13.00 Сёння.

13.25 «Суд прысяжных. Канчатковы вердыкт».

14.25 «Сярод бела дня».

15.15 «Справа густу».

15.40 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

16.00 Сёння.

16.25 «Пракурорская правёрка».

17.25 «Гаворым і паказваем». Токшоў.

18.10 «Прафесія-рэпарцір».

18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

19.00 Сёння.

19.30 Вострасюжэтны фільм «Кома».

21.20 Серыял «Глушэц. Вяртанне».

22.20 Фільм «Пятніцкі».

00.15 Серыял «Неба ў агні».

04.00, 08.00 Тэніс. Адкрыты чэмпіянат ЗША. Дзень 4.

10.00 Футбол. Чэмпіянат свету сярод гульцоў да 20 гадоў. Жанчыны. 1/4 фіналу.

12.00 Тэніс. Адкрыты чэмпіянат ЗША. Дзень 4.

13.30 Футбол. Чэмпіянат свету сярод гульцоў да 20 гадоў. Жанчыны. 1/4 фіналу.

15.30 Веласпорт. World Ports Classic.

17.00 Веласпорт. Вуэльта. Этап 13.

18.45 Тэніс. Адкрыты чэмпіянат ЗША. Дзень 5.

07.00 Аб'ектыў.

07.25 Англійская для дзясцей.

07.30 Казкі для дзятка: «Аблавашак».

07.35 «Малая Масква», серыял: 4 серыя.

08.25 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).

08.35 «Час гонару», серыял: 52 серыя.

09.20 «Тэра постсаветыка. Байкал», дак. фільм, 2010 г., Польшча.

09.45 Моўнік (лінгвістычная праграма).

10.00 Euromaxx (тэлесопіс каналу «Нямецкая хваля»).

10.25 «Аляксандр Вайтовіч», рэпартаж, 2010 г., Беларусь.

10.45 Паляванне на дзівосы (спазнаваўчая праграма).

11.00 «Левасуддзе», тэлесерыял: 4 серыя.

11.50 «Рабінзоны Мантсінсаары», дак. фільм, 2008 г., Беларусь-Германія-Фінляндыя-Францыя.

12.45 МакраФон: «Рок-карона-2008», выбранае: ч. 2.

13.20 «Малая Масква», серыял: 4 серыя.

14.05 Лета з дэтэктывам: «Д'яблавы хітрыкі», серыял: 2 серыя.

15.10 «Тэра постсаветыка. Байкал», дак. фільм, 2010 г., Польшча.

15.35 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).

15.45 Euromaxx (тэлесопіс каналу «Нямецкая хваля»).

16.15 Моўнік (лінгвістычная праграма).

16.25 «Аляксандр Вайтовіч», рэпартаж, 2010 г., Беларусь.

16.40 Паляванне на дзівосы (спазнаваўчая праграма).

17.00 «Булбаны», мультсерыял.

17.10 «Кароль-вінароб», серыял: 11 серыя.

18.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

18.10 «Прыстань», прыгодніцкі серыял: 13 серыя.

19.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

19.10 Беларускія лёсы: «Сабачая будка», дак. фільм, 2009 г., Беларусь.

19.40 Англійская для дзясцей.

19.45 Калыханка для самых маленькіх.

20.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

20.10 На колах (аўтамабільны тэлесопіс каналу «Нямецкая хваля»).

20.35 Гісторыя пад знакам Пагоні.

20.50 Гарадзенскія вандроўкі Станіслава Пачобута.

21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

21.25 Гісторыя – на вакацыі: «Няскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 2.

22.00 «Каралева аблакаў», маст. фільм, 2003 г., Польшча.

23.20 Размовы эксперта (інфармацыйна-аналітычная праграма).

23.40 Аб'ектыў.

00.05 Лета з дэтэктывам: «Дэтэрмінатар», серыял: 12 серыя.

00.50 Вагон (сатырычна-забаўляльная праграма).

10.05 На колах (аўтамабільны тэлесопіс каналу «Нямецкая хваля»).

10.30 «Прыстань», прыгодніцкі серыял: 13 серыя.

11.15 «Малая Масква», серыял: 4 серыя.

12.00 Англійская для дзясцей.

12.05 Казкі для дзятка: «Цюхця, што ты за стварэнне?!», «Фільм са страшнаю назваю».

12.30 «Школа на санцапёку», серыял: 4 серыя.

13.00 Беларускія лёсы: «Сабачая будка», дак. фільм, 2009 г., Беларусь.

13.25 Лета з дэтэктывам: «Дэтэрмінатар», серыял: 12 серыя.

14.10 Гісторыя – на вакацыі: «Няскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 2.

14.45 «Каралева аблакаў», маст. фільм, 2003 г., Польшча.

16.00 «Генерал Клеэбэрг і яго жаўнеры», дакументальны фільм, 2007 г., Польшча.

16.50 «Дзясчутына з мокрым галавою», серыял: 5 і 6 серыі.

17.45 Гарадзенскія вандроўкі Станіслава Пачобута.

18.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

18.05 «Левасуддзе», тэлесерыял: 4 серыя.

18.55 Моўнік (лінгвістычная праграма).

19.10 Кулінарныя падарожжы Робэрта Макловіча.

19.35 Англійская для дзясцей.

19.40 Калыханка для самых маленькіх: «Аповеды таты Бабра».

19.55 Еўропа сёння (тэлесопіс каналу «Нямецкая хваля»).

20.25 Зона «Свабоды» (аналітычная праграма).

21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

21.45 Суботні сеанс: «Зўтра пойдзем у кіно», мастацкі фільм, 2007 г., Польшча.

23.00 «Забывае фатылія», дакументальны фільм, 2005 г., Польшча.

00.00 Аб'ектыў.

00.15 Лета з дэтэктывам: «Дэтэрмінатар», серыял: 13 серыя.

01.00 «Булбаны», мультсерыял.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

2 ВЕРАСНЯ, НАДЗЕЛЯ

06.55 Існасць.
07.25 Музыкальная камедыя «Вясёлыя рабяты» (СССР).
09.00, 12.00, 15.00 Навіны.
09.10 Арсенал.
09.40 Тэлефільм цыклу «Зямля беларуская».
09.55 Камедыйны серыял «Прыгажунчык» (Расія). 1-я серыя.
10.55 Мультфільмы.
11.25 «Зона Х». Вынікі тдня.
12.10 Медычныя таямніцы.
12.45 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Україна).
14.10 Час Саюза.
15.10 Рэгіянальная праграма.
15.30 Прыгодніцкі фільм «Выспа непатрэбных людзей» (Расія-Україна).
17.20 Мультфільм «Умка».
17.30 Каробка перадач.
18.00 «Славянскі базар-2012».
19.00 Меладрама «Восеньскі вальс» (Україна).
21.00 У цэнтры ўвагі.
21.55 Тэлефільм АТНцыклу «Журналісцкае расследаванне».
22.30 Крымінальная камедыя «Прафесар у законе» (Україна).
00.35 Камедыйны серыял «Прыгажунчык» (Расія). 1-я серыя.

07.00 АНТ прадстаўляе: «Надзельная раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Надзельная пропаведзь (з субтытрамі).
09.20 Новы «Ералаш».
09.55 Пакулы усе дома.
10.50 Камедыя «Страпуха».
12.05 Прэм'ера «1812. Супрацьстаянне».
13.05 Фільм «Вайна і мір». 1-я і 2-я серыі.
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 «Вайна і мір». Працяг.

17.55 Фільм «Непераможны».
20.00 Кантуры.
21.05 Музыкальны фэст «КиВиН».
00.10 Камедыя «Грынберг».

06.20 «Таямніцы свету з Ганнай Чапман».
07.10 «Далёкія сваякі».
07.25 «Салдаты-14». Серыял.
09.00 «Аўтапанарама».
09.30 «Жыццё будзеце».
10.25 «Вялікі сняданак».
11.05 Фільм «PRADA і пачуцці». ЗША-Мексіка, 2011 г.
13.00 «Добры дзень, доктар».
13.30 Фільм «Небяспечна для жыцця». СССР, 1985 г.

15.15 Ток-шоў «Такі лёс».
16.00 «Цэнтральны рэгіён».
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Рэпарцёрскія гісторыі».
17.15 Канцэрт М.Задорнава.
19.00 «Аўтапанарама».
19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
20.40 Фільм «Усе жыццё наперадзе». Італія, 2008 г.
22.55 «Пякельная кухня».

00.15 Фільм «Летуценнікі». Францыя-Вялікабрытанія-Італія, 2003 г.

08.05 Музыкальны фільм «Ясь і Яніна».
09.10 Камедыя «Рагаты бастыён».
10.50 Тэлебарометр.
10.55 Школа рамонту.
11.55 Вышэй за дах.
12.30 Шоў «Суперінтуіцыя».
13.40 Фільм «Мадагаскар» (ЗША).
15.25 Футбол. Прэм'ер-ліга. Ліверпуль – Арсенал. Прамая трансляцыя.
17.25 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА.
18.00 Суперлато.
18.55 Футбол. Чэмпіят Беларусі. Прамая трансляцыя.
21.00 Спортлато 5 з 36.
21.05 КЕНО.
21.10 Навіны надвор'я.
21.40 Спорт-кадр.
22.25 Прыгодніцкая камедыя «Апошні адпачынак» (ЗША).
00.25 Баскетбол. Эўра-2013. Адборачны раўнд. Мужчыны. Беларусь - Турцыя.
02.05 Шоў «Суперінтуіцыя».

07.00 «Ха». Маленькія камедыі.
07.20 Фільм «Не было бы шчасця» (2012 г.).
11.00 Весткі.
11.15 «Сам сабе рэжысёр».
12.00 «Смехапанарама».
12.30 Фільм «Прапаваю руку і сэрца».
14.00 Весткі.
14.15 «Вайна і мір Аляксандра Першага. Напалеон супраць Расіі».
15.35 «Гарадок». Дайджэст.
16.25 Фільм «Жыве такі хлопец».
18.15 «Кривоное лустэрка».
20.00 Весткі.
20.30 Фільм «Вяртанне дадому» (2011 г.).

06.20 Дэтэктыўны серыял «Муж і жонка».
08.00 Сёння.

08.20 «Першая предача».
08.50 «Іх норавы».
09.25 «Ямо дома!».
10.00 Сёння.
10.20 «Крамлёўскія пахаванні».
11.05 «Дачны адказ».
12.10 «Развод па-руску».
13.00 Сёння.
13.20 Дэтэктыўны серыял «Адвакат».
15.05 «Уласны гонар».
16.00 Сёння.
16.20 «Следства вялі...».
17.10 «! зноў добры дзень!».
18.05 «Бывае жа такое!».
18.30 «Надзвычайнае здарэнне. Агляд за тыдзень».
19.00 Сёння.
19.25 «Чыстасардэчнае прызнанне».
21.40 «Таёмны шоў-бізнэс».
22.40 Прэм'ера. Дэтэктыў з цыклу «Важняк».

00.15 Серыял «Неба ў агні».
04.00, 08.00 Тэніс. Адкрыты чэмпіят ЗША. Дзень 6.
10.00 Аўтаспорт. Серыя GP3. Спа (Бельгія). Заезд 1.
10.30 Аўтаспорт. Серыя GP3. Спа (Бельгія). Заезд 2.
11.00 Аўтаспорт. Ралі IRC. Чэхія. Дзень 2.
12.00 Веласпорт. Вуэльта. Этап 14.
12.45 Аўтаспорт. Суперкубак Паршэ. Спа (Бельгія).
13.30 Аўтаспорт. Ралі IRC. Чэхія. Дзень 2.
14.00 Аўтаспорт. Ралі IRC. Чэхія. Дзень 2.
15.00 Тэніс. Адкрыты чэмпіят ЗША. Дзень 6.
16.00 Веласпорт. Вуэльта. Этап 15.
18.45 Тэніс. Адкрыты чэмпіят ЗША. Дзень 7.

07.00 Аб'ектыў.
07.15 Англійская для дзяцей.
07.20 Казкі для дзетак: «Аблавушак», «Матыльда», «Аповеды таты Бабра».

07.50 «Школа на санчапёку», серыял: 5 серыя.
08.15 «Мой родны горад», серыял: 26 серыя.
08.40 Зона «Свабоды» (аналітычная праграма).
09.10 «Левасуддзе», тэлесерыял: 4 серыя.
09.55 Еўропа сёння (тэлечасопіс каналу «Нямецкая хваля»)
10.25 «Дзяўчына з мокрай галавою», серыял: 5 і 6 серыя.
11.25 Кулінарныя падарожжы Робэрта Макловіча.
11.50 Англійская для дзяцей.
11.55 Казкі для дзетак: «Аблавушак», «Матыльда», «Аповеды таты Бабра».
12.25 «Школа на санчапёку», серыял: 5 серыя.
12.50 Лета з дэтэктывам: «Дэтэрмінатар», серыял: 13 серыя.
13.40 Прыватная калекцыя (сустрэчы з людзьмі культуры).
14.10 «Хай будзе святло», дак. фільм, 2008 г., Сербія-Чарнагорыя.
14.35 Паляванне на дзівосы (спазнаваўчая праграма).
14.50 «Заўтра пойдзем у кіно», маст. фільм, 2007 г., Польшча.
16.35 Форум (ток-шоу).
17.20 «Незалежныя», дак. фільм, 2006 г., Польшча.
18.15 «Цуд на Пурым», маст. фільм, 2000 г., Польшча.
19.10 Басаноў па свеце (спазнаваўчая праграма).
19.40 Англійская для дзяцей.
19.45 Калыханка для самых маленькіх: «Аповеды таты Бабра».
20.00 Дакументальная гадзіна: «Піянеры зменаў. Аргентына», дак. фільм, 2010 г., Францыя.
21.00 Размовы эксперта (інфармацыйна-аналітычная праграма).
21.20 Фільматэка майстроў: «Кэндзі», маст. фільм, 2006 г., Аўстралія.
23.10 Лета з дэтэктывам: «Дэкалог, пяць», маст. фільм, 1990 г., Польшча.
00.10 Жаўтуха (сатырычная праграма).

Шаноўныя чытачы!

На жаль, газету «Новы час» немагчыма набыць у шапіках або крамах. Няма нас і ў дзяржаўнай сістэме распаўсюду Белпошты. Але можна падпісацца на «Новы час» і кожны тыдзень атрымліваць газету.

Падпісацца можна на любую колькасць месяцаў, аформішы банкаўскі ці паштовы перавод і накіраваўшы копію плацэжнага дакументу на адрас рэдакцыі. (Глядзіце ўзоры квітанцый). Нашы рэквізіты: **ражунак 3012741108019 у аддзяленні №539 ОАО «Белінвестбанка», код банка 153100739. Адрас банка: 220004, Мінск, вул. Калектарная, 11. Адрас рэдакцыі: 220113, Мінск, вул. Мележа, 1, офіс 1234.**

Акрамя таго падпісацца можна ў офісе і ў нашых рэгіянальных прадстаўнікоў:
 Магілёў: (8 029) 604 34 57 Юрый;
 Мінск: (8029) 178 31 68 Вольга;
 Бабруйск: (8029) 628 75 01 Вольга;
 Слуцк: (8044) 755 66 48 Марына.

Паважаныя чытачы!

Кошт аднаго нумара газеты да 1200 руб., аднаго месяца — 4800 руб. Дзякуй вам за разуменне і падтрымку!
 Запрашаем да супрацоўніцтва распаўсюджвальнікаў газеты ва ўсіх рэгіёнах Беларусі.
Даведка па тэл. (8 029) 651 21 12.

БЕЛПОЧТА ф. ПС 112

ЭЛЕКТРОННЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД

ВЫРУЧКА НАЛОЖЕННЫЙ ПЛАТЕЖ № _____ (вход, по карте отправки)

(сумма цифрами) (сумма прописью)

ПОЛУЧАТЕЛЬ _____ Г-та «Новы час», р/с 3012741108019 отд. №539 ОАО «Белинвестбанк», код 153100739, УНН 190790926

КУДА _____ 220004, г. Минск, ул. Коллекторная, 11 (почтовый код, адрес получателя, телефон)

ОТПРАВИТЕЛЬ _____ (почтовый код, адрес отправителя, телефон)

АДРЕС _____

Доставка уведомление простое заказное электронное

(назначение платежа)

(письменное сообщение)

Отметки отделения почтовой связи места приема:
 (почтовый код, оттиск контрольно-переводной печати, кол. шт.)
 № перевода по ф. 5 _____
 Время приема _____ ч. _____ мин.
 Подпись _____

Для тех, хто прымае рашэнні!

Новы Час

www.novychas.org

КВИТАНЦИЯ

ЧИУП «Час навінаў» (получатель платежа)
 отд. №539 ОАО «Белинвестбанк» (наименование банка)

Счет получателя: 3012741108019 Лицевой счет: Код 739
 УНП*: 190790926

(фамилия, имя, отчество, адрес)

Вид платежа	Дата	Сумма
Период подписки указывает абонент		
Плательщик		
	Пеня	
	Всего	

Кассир _____

▶ МЕРКАВАННЕ

МАРЫ «ГРУЗИНСКАЙ МАРЫ»

У сувязі з прызначанымі на 1 кастрычніка парламенцкімі выбарамі ў Грузіі абвастралася палітычная сітуацыя. Пра магчымых сцэнарыяў падзей журналісту НЧ Алегу Новікаву распавядае Георгій Парэсішвілі, адзін з моладзевых лідараў кааліцыі «Грузінская мара» — галоўнай апазіцыйнай сілы рэжыму Міхаіла Саакашвілі.

— Чаму апазіцыя надае важнае месца гэтым выбарам?

— Іх ход і вынікі могуць паўплываць на планы Саакашвілі далей застацца пры ўладзе. Як вядома, у наступным годзе ён павінен пакінуць пасаду прэзідэнта — па канстытуцыі, ён не можа балатавацца на наступны тэрмін. Таму ў адміністрацыі Саакашвілі працуюць над тым, як імпартаваць на грузінскую глебу пуцінскі прыём — паставіць на адну прэзідэнцкую кадэнцыю нейкага чалавека, каб пасля Саакашвілі зноў атрымаў магчымасць балатавацца на пасаду прэзідэнта. Ужо абмяркоўваюцца кандыдатуры на ролю грузінскага Мядзведзева — быццам ім збіраюцца прызначыць сталічнага мэра або цяперашняга прэм'ер-міністра. Правесці такое можна, калі мець кантроль над парламентам.

— «Грузінская мара» паўстала практычна ў гэтым годзе як праект алігарха Барыса Іванішвілі. Што прымусіла яго пайсці ў палітыку?

— Гэта доўгая гісторыя. Вядома, што Іванішвілі раней фінансаваў Саакашвілі, прычым не толькі апарат яго партыі «Нацыянальны рух», аднак нават дзяржаўныя праграмы. Напрыклад, ён быў спонсарам рэформы паліцыі. Аднак два гады таму адносіны паміж уладай і бізнэсоўцам сталі пагаршацца. Іванішвілі перанакіраваў грошы на падтрымку культуры. Ён шмат уклаў у рэканструкцыю Тбілісі. Асноўны пералом у адносінах адбыўся пасля 26 мая мінулага года, калі паліцыя рзагнала з выкарыстаннем гумавых куляў

лагер апазіцыі ў сталіцы. Тады 4 чалавека было забіта, а ляс яшчэ 5 дасюль не вядомы. Гэтыя падзеі прымусілі Іванішвілі, па яго словах, заявіць пра сыход у палітычную апазіцыю.

— З якіх пазіцый Іванішвілі крытыкуе прэзідэнта?

— Асноўныя накірункі крытыкі — аўтарытарызм, знешняя палітыка і эканоміка. Найбольш гарачая тэма — аўтарытарная тэндэнцыя ва ўладзе. За часы Саакашвілі Грузія ператварылася ў паліцэйскую дзяржаву. Ужо нікога не здзіўляюць выпадкі, калі людзям, якія крытыкуюць рэжым, падкідаюць зброю або наркатыкі і пасля адпраўляюць за кратамі. Калі 200 асуджаных па такіх справах ужо прызнаныя замежнымі праваабаронцамі вязнямі сумлення. З 2003 года паліцэйскія застрэлілі на вуліцах каля 30 чалавек. Толькі адзін раз удалося пасадзіць забойцу ў турму, і тое толькі на адзін год. Яшчэ горшае становішча ў турмах. За тры апошнія гады там было забіта каля ста чалавек.

— Што кажа Барыс Іванішвілі пра руска-грузінскую вайну 2008 года?

— Апазіцыя лічыць, што вайна была правакацыяй з боку Тбілісі. Дарэчы, з гэтым пагадзілася і незалежная міжнародная камісія, якая праводзіла следства. Саакашвілі атрымаў вялікія бонусы з таго канфлікту: у вачах людзей

стаў сімвалам абароны суверэнітэту, плюс у краіну прыйшлі ад Захаду вялікія сродкі на рэканструкцыю, што палепшыла эканамічны стан. Таксама Іванішвілі гатовы, у адрозненне ад Саакашвілі, разглядаць магчымасць надання Абхазіі і Паўднёвай Асеціі статусу аўтаноміі ў складзе Грузіі. Дарэчы, менавіта дзякуючы той вайне гэтыя тэрыторыі аказаліся прывязаны да Масквы, пра што Пуцін даўно марыў. Таму сярод апазіцыі папулярная версія, што Саакашвілі і Пуцін дзейнічалі ў 2008 годзе ў рамках змовы — гэта, паўтару, выключна версія... Аднак на карысць яе кажа і тое, што амаль увесь буйны бізнэс у Грузіі належыць рускаму капіталу.

— Затое ўсім відавочна, што Саакашвілі сабраў з Лукашэнкам. Чым можна растлумачыць узаемныя сімпатыі Мінску і Тбілісі?

— Напэўна, яны блізкія адзін аднаму як аўтарытарныя палітыкі. Магчыма, ёсць інтарэсы бізнэсу. У любым выпадку, гэта вельмі цеснае супрацоўніцтва. Я, напрыклад, не вельмі веру ў версію пра кримінальны след нядаўняга забойства ў Мінску грузінскага прадпрыемальніка Бонды Шалікіані. Шалікіані збег з Грузіі пасля прыходу да ўлады Саакашвілі, і не выключана, што быў спонсарам супраціву. Я быў у Беларусі і магу сказаць, што ў

чымсцьці яна вельмі падобная на Грузію — без спецслужбаў тут мыш не пікне. А тут вам забойства вядомага бізнэсоўца. Мне падаецца, што тут нешта не тое.

— Ці паўплываў цяперашні эканамічны крызіс на стан грузінскай эканомікі?

— Не можна, паколькі эканомікі ў нас даўно няма. Эканамічная інфраструктура існуе выключна ў Тбілісі і ў Батумі — курортнай зоне і ў порце. Нават у Кутаісі — другім горадзе краіны — камунальнымі паслугамі карыстаюцца ў поўным аб'ёме жыхары двух-трох цэнтральных вуліц. Асноўны фактар выжывання — грашовыя пераводы родных, якія падаліся гасгарбайтэрамі ў Еўропу або ў Турцыю. Без гэтага цяжка. Самі лічыце: каб жыць зараз у Грузіі, у сярэднім патрэбна 350 долараў на месяц, а нармальны заробак нават у Тбілісі менш за 250.

— Вы кажаце ледзь не пра сістэмны крызіс, хаця апошняя праддзяржаўная СМІ Грузіі сцвярджаюць, што прапрэзідэнцкая партыя «Народны рух» карыстаецца падтрымкай 65 працэнтаў электарату. Апазіцыя, быццам, на выбарах можа разлічваць на трэцюю частку дэпутацкага корпусу.

— Ніхто не сумняваецца, што на выбарах будзе фальсіфікацыя. Дарэчы, першы раз такая практыка пачалася ў нас пры Шэварнадзе, а

за патрэбную ўладзе «лічбу» адкаваў чалавек, які зараз з'яўляецца адным з лідараў «нацыяналаў». Як і паўсюль у СНД, будучы заганяць галасаваць бюджэтнікаў. Як правіла, на працы ад іх патрабуюць пасля выбараў прынесці зроблены ў кабінцы здымак выбарчага бюлетэня з перакрэсленай лічбай пяць (выбарчы нумар «Народнага руху»). Не прынясеш — адразу выстаўляць на вуліцу. Акрамя таго, паменшаць прадстаўніцтва апазіцыі за кошт падстаўной апазіцыі — партыі хрысціянскіх дэмакратаў, якой збіраюцца намаляваць каля 10 працэнтаў.

— Вядома, што апазіцыя — гэта заўсёды своеасаблівы клуб асобаў з вялікімі амбіцыямі. Ці пагадзіліся старыя правяды апазіцыі перадаць лідарства?

— Так. Яны зрабілі мудры крок і адмовіліся на гэты раз балатавацца. Напрыклад, да праекту падтрымкі Іванішвілі заклікала Ніно Бурджанадзе. Увогуле, шмат хто з вядомых асобаў у Грузіі падтрымаў «Грузінскую мару». Хаця б той жа Эдуард Шэварнадзе.

— Як людзі ставяцца да яго і да папярэдняга прэзідэнта Звіяда Гамсахурдыя?

— Шэварнадзе не любяць. Шмат хто лічыць, што менавіта ён даў Саакашвілі, які быў у яго камандзе, пропуск ва ўладу. Праўда, зараз людзі згадваюць часы Шэварнадзе з настальгіяй. Тады таксама была карупцыя, аднак хоць на вуліцах не забівалі. Гамсахурдыя больш любімы сярод грузін. Шмат хто, у тым ліку яго праціўнікі, лічаць, што пачынаў 1991 года супраць Гамсахурдыя заклаў падмурак грамадзянскай канфрантацыі ў краіне, якая цягнулася дасюль.

— Што будзе ў Тбілісі вечарам 1 кастрычніка?

— Тое, што выбары фальсіфікуюць, зразумела. Афіцыйна, паводле ЦВК, пераможа «Народны рух». Мы ў сваю чаргу чакаем, што пачнуцца вялікія мітынгі. Паводле сацыялагічных апытанняў, толькі ў Тбілісі да 200 тысяч чалавек гатовыя пратэставаць у дзень выбараў супраць Саакашвілі. Усе разумюць, што іншага варыянта, як грамадзянская рэвалюцыя, у нас няма.

▶ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Пра Пятра Пракаповіча нельга сказаць, што ён перакананы рынчаннік, аднак у перыяд яго працы кіраўніком Нацбанка гэта структура была найбольш рынковай. Прыватызацыя ў банкаўскай сферы таксама ішла найбольш актыўна. Палітыка галоўнага банка краіны была сістэмнай і паслядоўнай, наколькі гэта было магчыма ў рамках той эканамічнай мадэлі, якая ўсё ж стваралася ў Адміністрацыі прэзідэнта. Прычынай адстаўкі Пракаповіча стала дэвальвацыя ў мінулым годзе. Незалежныя эксперты і грамадскасць вінавацяць у гэтым кіраўніка Нацбанка. Аднак крыніцы, блізкія да сферы прыняцця рашэнняў у Беларусі, сцвярджаюць, што адзінае, што мог зрабіць у той сітуацыі Пётр Пракаповіч, — гэта сысці з пасады да дэвальвацыі, але гэта не дапамагло б пазбегнуць яе. Справа ў тым, што аб'ясаць падзвіжы нацыянальнай валюты — гэта следства няправільнай эканамічнай, а не манетарнай палітыкі. Падвышэнне зарплат

да 500 долараў трэба было Лукашэнку, каб ісці на выбары, а зусім не Нацбанку. Пракаповічу папросту выкруцілі рукі.

«Независимая газета» (Расія)

Творчы прадэмакратычны пратэст, падчас якога плюшавыя мішкі спускаліся на парашутах у небе над Беларуссю, не змякчыў пазіцыі прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі, аднак ён прыцягнуў да аўтарытарнага рэжыму непажаданую ўвагу з боку міжнароднай супольнасці.

NBC (ЗША)

Палова грамадзян Беларусі намерваецца пакінуць краіну, «дзе кіруе Лукашэнка», сацыялагі кажуць, што адбіліся востры сацыяльны крызіс і значнае пагаршэнне ўзроўню жыцця. Нармальныя зарплаты, свабода слова і думак — пакуль гэтага не будзе, з Беларусі

працягнуць з'яжджаць. У той жа час варта адзначыць, што ўлады не змогуць забяспечыць насельніцтву еўрапейскі ўзровень заробочнай платы, у такой сітуацыі ім папросту давядзецца змірыцца з маштабнай эміграцыяй, ну ці зварнуцца да практыкі «жалезнай заслоны».

«Financial World» (Расія)

Масква і Мінск цяпер перажываюць перыяд, напэўна, паказальнага паразумнення. Менавіта пра гэта павінны былі сведчыць шырокая ўсмішка Лукашэнка, якой ён сустракаў Лаўрова, і — для тых, каму недастаткова выраза твару, — словы. Беларускі прэзідэнт назваў адносінны ўзорнымі. Па яго словах, напружанасці няма ні па адным пытанні. І хоць Лукашэнка заўсёды не шкадаваў камплімантаў, першым чынам аддачы належнае ўласным унёскам у добрасуседства, якія, дарэчы, часцяком толькі камплімантамі і абмяжоўваліся. Але цяпер,

падобна, яго пафас насамрэч нагадвае ўдзячнасць. Менавіта падтрымка Расіі — і фінансавая, і палітычная — дазваляе яму думаць, што ён сам здольны супрацьстаяць усяму.

«Голос России» (Расія)

Апошняе абвастрэнне адносінаў паміж Мінскам і Стакгольмам было добра абдуманым PR-крокам беларускіх улад, накіраваным, у першую чаргу, на аднаўленне іх іміджу на ўнутрыпалітычнай арэне. У каментары карэспандэнта Рускай службы «Голосу Амерыкі» Гусевы сказаў, што Лукашэнка, на яго погляд, адчуў сур'ёзны стрэс пасля высадкі плюшавых мядзведзяў у Мінску і «прарыву» проціпаветранай абароны Беларусі лёгкаматорным самалётам. Зараз, па меркаванні палітолага, беларускі лідар усяляк спрабуе прадэманстраваць, што ён кантралюе сітуацыю ў сваёй краіне.

«ВВС» (Вялікабрытанія)

МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

КІТАЙ. ПЕРШЫ ТЫБЕЦКІ АЛІМПІЙСКІ МЕДАЛЬ

Грамада тыбетцаў па ўсім свеце святкуе гістарычную падзею — упершыню спартсмен з Тыбета стаў прызёрам алімпіяды. Гаворка пра Цян Шэньцэ, якая 11 жніўня ў складзе зборнай Кітая аказалася трэцяй у спартовай хадзьбе на 20 кіламетраў. Цян Шэньцэ, між тым, не кітаянка, а этнічная тыбетка. Яна паходзіць з адной з мясцовасцяў, якая належыць да гістарычных рэгіёнаў Тыбета. Сама спартсменка сваю прыналежнасць да тыбетцаў не вельмі афішыруе з вядомых прычын — Пекін змагаецца з усімі праявамі тыбецкага сепаратызму. Тым больш, што на стадыёне падчас яе забегу можна было пабачыць нацыянальны сцягі Тыбета, забароненыя ў КНР. Аднак дзяспару, якая змагаецца за незалежнасць радзімы, такая акалічнасць, як аполітычнасць спартсменкі, не хвалюе. Эмігранты так бурна святкуюць падзею, што на радасці нават склалі паэму ў гонар Шэньцэ. Дарэчы, Цян Шэньцэ — не толькі першы тыбецкі алімпійскі прызёр, а ўвогуле адзіны выхадзец з Тыбета ў гісторыі, які прыняў удзел у алімпіадах.

Паводле французскай прэсы

АЗЕРБАЙДЖАН. 20 ГАДОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ВАЛЮЦЕ

На мінулым тыдні Азербайджан адзначыў 20-годдзе сваёй нацыянальнай валюты. 15 жніўня 1992 года, пасля аднаўлення сваёй незалежнасці, краіна выпусціла манаты — з'явіліся купюры ў 1,10 і 250 манатаў. З нагоды юбілею ўлады арганізавалі спецыяльнае свята. Самае цікавае, аднак, не тое, што манат — дастаткова слабая валюта. У 2006 годзе ў краіне адбылася дэнамінацыя, калі старыя грошы памяншалі на новыя з разліку 5 тысяч старых манатаў на адзін новы. Проста падчас святкавання афіцыйна ні разу не згадаў, што першая азербайджанская валюта з'явілася ў краіне дзякуючы прэзідэнту-нацыяналісту Абульфазу Эльчыбею — апаненту Гейдара Аліева, сын якога цяпер кіруе Азербайджанам. Праўда, у краіне даўно ўжо не прынята звязваць любыя асноватворныя дзяржаўныя акты з імёнамі асобаў, якія ўзначальвалі краіну да прыходу да ўлады Гейдара Аліева. Дададзім таксама, што з прычыны гадавіны з'яўлення манатаў азербайджанскі Нацбанк вырашыў палепшыць іх дызайн.

Паводле азербайджанскай прэсы

GERMANIA. ФІДЭЛЬ НЕ ДАЧАКАЎСЯ ВІНШАВАННЯ

Упершыню ў сваёй гісторыі нямецкая партыя Левыя — нашчадак афіцыйнай партыі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — не павіншавала Фідэля Кастра, лідара кубінскай рэвалюцыі, з днём нараджэння. На мінулым тыдні Фідэлю споўнілася 86 гадоў, аднак віншавальнай паштоўкі з Берліну ён так і не дачакаўся. Сітуацыю растлумачыў Бернд Рыксінгер, адзін з лідараў левых. Па яго словах, партыя не жадае паўтараць гісторыю мінулага года, калі ад яе імя ў Гавану даслалі віншаванне, якое выклікала хвалю абурэння ў нямецкім грамадстве. Справа ў тым, што ў гэтым віншаванні адзначалася, што пад кіраўніцтвам Фідэля Куба дабілася «фантастычных сацыяльных дасягненняў». Шмат хто, у тым ліку нямецкія левыя, лічаць, што карткавую сістэму на прадукты харчавання, якая дзейнічае на Кубе, нельга лічыць значным сацыяльным дасягненнем, не кажучы пра рэгулярныя парушэнні грамадзянскіх правоў. У выніку тая паштоўка ледзь не прывяла да расколу партыі. У гэтым годзе Левыя вырашылі, як кажуць, не рызыкаваць.

Паводле нямецкай прэсы

РАСИЯ. ПУЦІН ПЕРАМОГ ЗОМБІ

Парад зомбі ў Ніжнім Ноўгарадзе, прызначаны на 26 жніўня, забаронены. Так вырашыла гарадская адміністрацыя. Зомбі-культура — гэта новая забаўка расійскай моладзі. Першы касцюмаваны парадак вампіраў, ваўкалакаў і ім падобных пачвараў у краіне прайшоў у 2009 годзе на Арбаце ў Маскве. А год таму зомбі ў колькасці 300 чалавек упершыню масава выйшлі на вуліцу ў Ніжнім Ноўгарадзе. Цяпер такое не паўтараецца: гарадская адміністрацыя не толькі марш забараніла, аднак на ўсякі выпадак нават нагадала «вампірам», што ў выпадку праваздзення несанкцыянаванай акцыі іх чакае вялікі штраф. На думку прэсы, прычына ў тым, што вампіраў западозрылі ў нелюбы да Пуціна. Як вядома, пасля прыняцця ў чэрвені ў Расіі новай больш жорсткай рэдакцыі закону аб публічных сходах, апазіцыя заваліла органы заявамі на розныя мерапрыемствы кшталту паходу ў краму за хлебам або выгулу сабакі (гэтыя дзеянні, адпаведна новаму закону, калі пастарацца, таксама можна разглядаць як публічныя акцыі). Магчыма, у Ніжнім Ноўгарадзе палічылі, што дысідэнты на гэты раз вырашылі пераапрунуцца ў вампіраў, і на ўсякі выпадак шэсце нячыстай сілы таксама паставілі па-за кантраля.

Паводле расійскай прэсы

ЮБІЛЕЙ

ПЕСНЯ НЕ ЁСІХ НЕМЦАЎ

Алег НОВІКАЎ

Нацыянальнаму гімну Германіі споўнілася 90 гадоў. І толькі цяпер немцы ўзгадалі, што іх гімн не легітымны.

11 жніўня 1922 года прэзідэнт Фрыдрых Эберт падпісаў указ, паводле якога музычны твор «Песня немцаў» («Deutschlandlied») набывала статус дзяржаўнага гімна. З таго часу песня ў розных варыянтах заставалася гімнам Германіі.

Аднак зараз высвятляецца, што твор Хофмана фон Фаллерслебенса на музыку Ёзефа Гайдна так і не прайшоў працэдуру дэмакратычнай легітымізацыі. Парламент за яго не галасававу. Для праціўнікаў «Deutschlandlied» гэта салідны аргумент, каб, як мінімум, патрабаваць дэбатаў наконт гімна.

На гэты аматары «Песні немцаў» просяць узгадаць час, калі было прынята рашэнне пра новы гімн. Пра працэдуру легітымізацыі інстытутаў у створнай у 1919 годзе Веймарскай рэспубліцы тады не надта думалі. У Германіі ўздымала галаву правая рэакцыя. У 1920 годзе пучысты генерал Капа ледзь не зрынулі рэспубліканскі лад. Каб як мага хутчэй разарваць з мінулым, рэспубліканскі ўрад імкліва ствараў пакет сімвалаў новай дзяржавы. Тое ж тычылася і дзяржаўных сімвалаў. У пошуках варыянтаў гімна Фрыдрых Эберт спыніўся на творы «Песня немцаў». Выбар на карысць гэтай мелодыі быў тонкім палітычным разлікам.

Песня, напісаная ў 1841-м, была вельмі папулярнай у розных кутках раздробленай Германіі. Пасля стварэння ў 1871 годзе Германскай імперыі ў якасці імператарскага гімна стаў выкарыстоўвацца гімн караля Прусіі «Neil dir im Siegerkranz». Аднак у 1890 годзе «Deutschlandlied» упершыню прагучала ў прысутнасці кайзера, пасля чаго яе сталі выконваць на ўсіх афіцыйных мерапрыемствах. Падчас вайны песня набывала новую афарбоўку. Яна стала сімвалам нямецкай арміі. Быў распаўсюджаны міф, што жаўнеры ідуць у атаку на траншеі Антанты і спяваюць: «Германія, Германія. Вышэй за ўсё», — такімі словамі пачынаецца першы куплет песні.

Эберт хацеў выкарыстаць у якасці піяру Веймара папулярную мелодыю. У гістарычнай перспектыве, як бачым, ідэя сварыць мяккі нямецкі нацыяналізм аказалася правальнай. Веймарская дэмакратыя дапамагла рэакцыянерам вярнуцца да ўлады і развязаць новую вайну. Памылка была відавочна ўжо ў 1922 годзе. Выданне «Vossische Zeitung», згадваючы пра тое, што ў час пучу Капа «Deutschlandlied» была песняй пучыстаў, адзначала: «Наданне гэтай песні статусу дзяржаўнага гімна ўзмацніла правыя сілы». Орган сацыял-дэ-

макратаў «Vorwärts» у тым жа 1922-м прагназававу, што «дэмакраты і сацыялісты ніколі не змогуць адаптавацца да «Deutschlandlied», паколькі гэты песня цалкам скампраметаваная».

Таму не дзіўна, што, крытыкуючы інстытуты Веймара, Гітлер ніколі не чапаў афіцыйны гімн рэспублікі. Пасля прыходу нацыстаў гімн пакінулі. Хаця трошкі падкарактавалі. Выконваўся толькі першы куплет песні пра тое, што «Германія вышэй за ўсё». Пасля трэба было спяваць нацысцкі партыйны гімн «Хорст Весель». Сама песня Хофмана фон Фаллерслебенса стала нейкім саўндтрэкам да нацысцкай праграмы пра неабходнасць падпарадкаваць увесь свет. У тым, што гімн пачынаецца са згаданай фразы, прапагандысты Гебельса бачылі нейкі сакральны мэсідж, хаця гісторыкі вызнаюць, што сам аўтар песні быў далёкі ад дактрыны сусветнага нямецкага дамінавання.

Пасля капітуляцыі Германіі і пачатку дзяржаўнага будаўніцтва ГДР і ФРГ тэма гімна зноў стала актуальнай. На Усходзе ўсё было проста. Твор Хофмана быў асуджаны камуністамі як адзін з элементаў ідэалогіі нямецкага агрэсіўнага нацыяналізму, што, дарэчы, недалёка ад праўды. У перні згадваюцца прыродныя межы Германіі, якія абсалютна не адпавядаюць цяперашнім дзяржаўным межам. Так, па Хофману, усходняя мяжа Германіі праходзіць па Нёману.

Дзяржаўнай мелодыяй заснаванай у 1949 годзе ГДР была песня «Адроджаная з руінаў». Музыку напісаў Ханс Эйслер, а тэкст — Ёганес Бехер. Праўда, у выніку песня аказалася крамольнай. З 1970 па 1989 год гімн выконваўся без слоў, паколькі арыгінальны тэкст утрымліваў згадванні пра «адзіную Германію», заклікі да стварэння якой лічыліся ў ГДР варожай прапагандай.

На Захадзе, дзе стваралася ФРГ, варыянт вяртання да «Deutschlandlied» спачатку таксама не разглядаўся. Была нават думка абвясціць конкурс. Аднак у «Песні немцаў» знайшоўся моцны лабіст — канцлер Конрад Адэнаўэр. У выніку ён пераканаў прэзідэнта Хойса прыняць у якасці гімна трэці куплет «Песні немцаў». Прэм'ера новага старога гімна ў берлінскім палацы «Titania» закончылася скандалам. Прысутныя ў зале сацыял-дэмакраты дружна пакінулі памяшканне. Сацыял-дэмакратычная прэса назвала выкананне

«нацыяналістычнай выхадкай». А вядомы пісьменнік Генрых Бэль напісаў пародыю на «Песню немцаў», якую назваў «Дзіцячы гімн».

Прэзідэнт Тэадор Хойс у надзеі на тое, што з'явіцца нейкі варыянт, заявіў, што «спяваць трэці куплет — не значыць спяваць нацыянальны гімн». І тут у справу ўмяшавуся футбол. Пасля перамогі нямецкай футбольнай зборнай на чэмпіянаце свегу ў Швейцарыі глядзчы і спартсмены ад прыліву патрыятычных пачуццяў пачалі спяваць «Deutschlandlied». Было відавочна, што падчас іх трыумфальнага вяртання без спеваў гэтай песні таксама не абдзяцца. У выніку гарант пагадзіўся на выкананне трэцяга куплета падчас афіцыйных мерапрыемстваў. Пры гэтым ён загадаў, каб выкананне першага куплета было забаронена.

Аднак фармальна забароны так і не было. Тым больш, што падчас «халоднай вайны» правыя кансерватыры, якія заклікалі да вяртання межаў 1939 года, самі ахвотна спявалі палітычна некарэктны фрагмент. У працесе аб'яднання Германіі ўзнікла ідэя прыняцця новага гімна. Асабліва падабалася гэты ідэя эсдэкам і зялёным. Аднак Гельмут Коль, маючы большасць у парламенце, не дапусціў змены аднаго з нацыянальных сімвалаў ФРГ.

Цяпер праціўнікі «Deutschlandlied», карыстаючыся дэбатамі наконт юбілею гімна і адсутнасці факту яго легітымізацыі, зноў ажывіліся. Праўда, пакуль іх заклікі не знаходзяць падтрымкі. У часы крызісу праблема прыняцця новага гімна падаецца бюргерам вельмі смешнай. Агульную думку выказаў часопіс «Сісего»: «Гімн нельга мяняць, як кашулю, нават калі яна вельмі брудная».

Аднак наўрад ці ў гісторыі нямецкага гімна пастаўлена кропка. І не толькі таму, што немцы з-за росту эміграцыі становяцца мультыкультурнай і шматэтнічнай нацыяй. Справа ў тым, што арыгінал манускрыпта «Песні немцаў» да фіналу Другой сусветнай вайны знаходзіўся ў Польшчы і разам з іншымі нямецкімі творамі мастацтва патрапіў у польскія рукі. Нягледзячы на абавязак паводле Гаагскіх канвенцый вярнуць трафеі на радзіму, польскі бок пакуль упарта адмаўляецца аддаць арыгінал тэксту нямецкага гімна. Правая нямецкая прэса ў сваю чаргу называе той манускрыпт «апошнім палонным Другой сусветнай вайны».

▶ АНАЛІЗ

БАСКСКАЯ ІНТРЫГА

Алег НОВІКАЎ

У Краіне Баскаў абвешчаныя пазачарговыя выбары, па выніках якіх да ўлады могуць прыйсці прыхільнікі незалежнасці.

У гісторыі баскаў аўтаномія гэта ўжо трэці выпадак, калі ў мясцовы парламент праводзяцца пазачарговыя выбары. Папярэднія два разы абавязковай прычынай пазатэрміновага галасавання была актывізацыя дзейнасці баскаў незалежніцкай тэрарыстычнай групойкі ЕТА. На гэты раз ЕТА не пры чым.

Галоўны чыннік выбараў, якія, дарэчы, прызначаны на 21 кастрычніка, — эканоміка. Сярод пяці пунктаў, якія lehendakari (так баскі называюць прэм’ера ўраду) Пачы Лопес назваў у якасці прычын для пераносу даты выбараў, амаль усе тычацца розных аспектаў эканомікі. Лопес і яго Баская партыя сацыялістаў (PSE) хочунь прыняць пакет законаў пра рэформу падатковай і адміністрацыйнай сістэм, каб больш эфектыўна змагацца з крызісам. Апазіцыя, па словах Лопеса, тарпедуе ініцыятывы. Сітуацыя пагоршылася пасля таго, як у маі кансерватыўная Народная партыя (PP) выйшла з кааліцыі з сацыялістамі. У такой сітуацыі, па словах lehendakari, сацыялістам лепш увогуле сысці з ураду, чым нічога не рабіць.

Як выбары дапамогуць сацыялістам, рэйтынгі якіх невысокія, цяжка сказаць. Усе сацыялагічныя выкладкі паказваюць будучую перамогу ўмеранай Партыі баскіх нацыяналістаў (PNV), якая можа разлічвацца на 23–24 месцы ў рэгіянальным парламенце, што складаецца з 75 дэпутатаў. Сацыялістам свеціць максімум 17–18 мандатаў (сёння ў іх 25 месцаў). Яшчэ 12 дастануцца правым.

Аднак не ўсё так кепска ў PSE. Магчыма, стаўка робіцца на тое, што новы парламент будзе кардынальна не падобны на цяперашні, дзе буйныя фракцыі маюць умераныя нацыяналісты, сацыялісты і народнікі. Калі верыць прагнозам, то другой партыяй у складзе новага парламенту можа стаць блок левых нацыяналістаў з аб’яднання «Bildu».

«Bildu» — кааліцыя т.зв. izquierda abertzale, левых нацыяналістаў. Яна паўстала ў мінулым годзе пасля доўгіх спроб зарэгістраваць сваю партыю. Прыкладна тузін разоў улады адмаўлялі ініцыятарам у рэгістрацыі, спасылаючыся на тое, што сярод стваральнікаў ёсць сябры забароненай за кантакты з ЕТА партыі «Batasuna».

Легалізацыя левых нацыяналістаў стала магчымай толькі пасля таго, як баевікі ЕТА пачалі адмаўляцца ад вайсковай стратэгіі. Дарэчы, пацыфікацыю вайсковага падполля сацыялісты прыпісваюць сабе. «Менавіта ў час нашай легіслатуры быў пакладзены канец тэрарызму ЕТА. І гэта адбылося без абмежавання грамадзянскіх

свабод», — падкрэсліў Лопес падчас абвешчвання новай даты галасавання.

Што да «Bildu», дык яе першы выхад на авансцэну ў мінулым годзе закончыўся трыумфам. На мясцовых выбарах кандыдаты ад izquierda abertzale атрымалі 26 працэнтаў галасоў, а цяпер маюць усе шансы стаць другой парламенцкай партыяй з 17–18 дэпутатамі. Гэта стварае новую канфігурацыю ў баскаў палітыцы, калі вядучымі палітычнымі сіламі становяцца дзве партыі нацыяналістаў. Менавіта яны і пачнуць змагацца за пасаду lehendakari, і тут вырашальнае значэнне будзе мець пазіцыя трэцяй парламенцкай партыі, а менавіта сацыялістаў. Магчыма, у гэтым — стаць уладальнікам залатой акцыі — і палягае каварны план Пачы Лопеса.

Пакуль усе ідзе па гэтай схеме. Абедрэе нацыяналістычныя партыі разглядаюць будучыя выбары як рубажныя. Задоўга да таго, як быў дадзены старт выбарчай кампаніі, яны высулілі кандыдатаў на lehendakari. Ад «Bildu» за вакансію пазмагаецца Лаура Мінтэгі — выкладчыца літаратуры. PNV прапануе выбаршчыкам кандыдатуру Іньяга Уркульу, які прафесійна займаецца палітыкай. Важна адзначыць, што ўступаюць у саюз абедрэе партыі не забіраюцца, а арыентуюцца на дыялог з PSE як патэнцыйным партнёрам па кааліцыі.

Новы расклад дазваляе ўсур’ез разглядаць опцыю пра ўваход прадстаўнікоў izquierda abertzale ў сумесны кабінет з сацыялістамі, што лагічна пацягне паўзучую рэвізію прававога статусу Краіны Баскаў у складзе іспанскай дзяржавы. «Bildu» аспрэчвае легітымнасць іспанскай канстытуцыі, якая разглядае Краіну Баскаў як частку Іспаніі. Тым больш, што, па словах нацыяналістаў, калі аддзяляцца, то лепш за ўсё зараз, у час крызісу. «Незалежнасць — гэта адзіная форма выхаду з крызісу, — кажа Лаура Мінтэгі, і дадае: — У цяперашніх умовах казаць пра незалежнасць — гэта не толькі здарова практыка нагадаць пра наша законнае права, аднак яшчэ і адзіны сродак выжывання ва ўмовах іспанскага караблекрушэння».

Парадокс заключаецца ў тым, што з гэтым тэзісам зараз згодны амаль усе баскаў партыі, уключаючы сацыялістаў, якія доўгі час арыентаваліся на Мадрыд. Міф пра тое, што дастаткова

заможная Краіна Баскаў можа лепш перажыць рэцэсію самастойна, зараз вельмі папулярны сярод часткі баскаў электарату. Крызіс і дэбаты вакол яго далі баскам магчымасць паглядзець на сябе праз прызму таго, што адбываецца ў іншых іспанскіх рэгіёнах. Як піша газета «El País», «адносна здаровая сітуацыя з фінансамі і меншая тэндэнцыя да растраты адміністрацыйні публічных сродкаў, не такія высокія пазыкі ў параўнанні з іншымі камунамі выклікалі ў баскаў пачуццё палітычнага нацыянальнага гонару, які гучыць прыкладна так: «У нас не ўсё добра. Аднак лепш, чым у іншых».

Нядаўняя гучная пікіроўка паміж Лопесам і цэнтральным урадам, які патрабуе ад баскаў скараціць фінансаванне публічных службаў, яшчэ больш узмаціла сепаратысцкія настроі. Як следства, цяпер усе партыі, акрамя традыцыйна прамадрыдскай РР, ідуць на выбары, кажучы пра неабходнасць асобнай ад астатніх Іспаніі эканамічнай мадэлі для Краіны Баскаў. Зразумела, што кожны бачыць тую мадэль па-рознаму. Так, Лопес кажа пра асобную падатковую сістэму і механізм стымулявання спажывання. А Іньяга Уркульу патрабуе перадачы дадатковых эканамічных правоў для ўраду аўтаноміі.

Вядучыя эканамісты Іспаніі скептычна глядзяць на гэтыя праекты. Па іх словах, адносна някепскі стан баскаў эканомікі тлумачыцца тым, што яна завязаная на знешнія рынкі і мае розныя цыклы з іспанскай, а таму пазней адчула наступствы крызісу. Аднак гэта значыць, што і выходзіць з застою яна будзе пазней. Перамагчы глабальны крызіс асобна баскаў эканоміка не здольная, кажуць яны. З іншага боку, эксперты не выключаюць магчымасці стварэння лакальнай мадэлі, якая дазволіць эфектна змагацца з праявамі крызісу ў сацыяльным жыцці.

У любым выпадку, відавочна, што ў баскім грамадстве сфармаваўся попыт на незалежніцка тэорыі, што робіць ход выбараў і іх вынікі вельмі інтрыгуючымі. Відавочна, яны паўплываюць на агульную палітычную дыскусію. Некаторыя палітолагі ўжо сцвярджаюць, што фрагментацыя Іспаніі падчас крызісу не пазбегнуць, і ўжо зараз трэба пачынаць размаўляць пра пераход дзяржавы на федэральную мадэль.

▶ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

АЛІ КЕРЫМЛІ

Генеральная пракуратура Азербайджана абвінаваціла лідара азербайджанскай апазіцыйнай партыі «Народны фронт» у забойстве першага прэзідэнта краіны Абульфаза Эльчыбея. Нагадаем, што ў чэрвені 1992 года на хвалі нацыяналістычнай эйфарыі Эльчыбея — антысавецкага дысідэнта — абралі прэзідэнтам незалежнага Азербайджана. Праз год Эльчыбей пакінуў пасаду ў выніку дзяржаўнага перавароту, а да ўлады вярнуўся Аліеў. Напачатку ліпеня 2000-га Абульфаз Эльчыбей трапіў у шпіталь у Турцыі і памёр там ва ўзросце 62 гадоў,

як паведамылася, з-за праблем з нырцамі. Праз 12 гадоў пра тую смерць зноў узгадалі. Лідар іншай апазіцыйнай партыі «Мусават» Хафіз Гаджыеў нечакана паведамаў, што Эльчыбей казаў яму, што Алі Керымлі атруціў яго падчас нейкай вячэры. Гэта заява і стала прычынай для пракуратуры, каб аднавіць следства па той справе. Сам Керымлі назваў заяву Гаджыева «агіднай хлуснёй». Па яго словах, за кошт гэтай правакацыі яго хочунь не дапусціць да змагання за прэзідэнцкае крэсла ў кастрычніку 2013 года. Сябры сям’і былога прэзідэнта таксама незадаволены тым, што адбываецца, і заклікалі спыніць «спекуляцыі» наконт смерці сваяка.

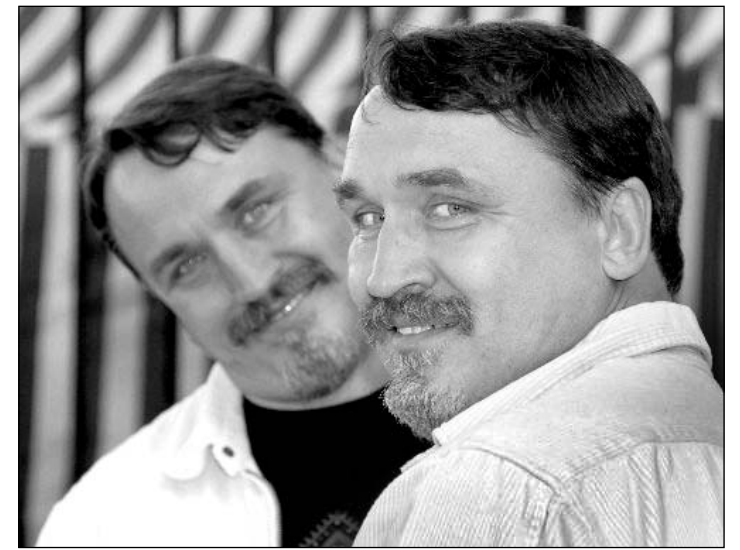
ЧАНАД СЭГЕДЗІ

Адзін з лідараў венгерскай Аправай радыкальнай партыі «Jobbik» зрабіў сабе імя ў венгерскай палітыцы як заўзятый прапаганднік антысемітызму. Калі яго паслухаць, то атрымліваецца, што Венгрыя цалкам куплена яўрэямі, якія вось-вось пераедуць сюды з Ізраілю. Акрамя таго, палітык праславіўся тым, што стварыў штурмавыя атрады пры партыі, якія галоўным чынам палявалі на цыган.

Малады фюрэр зрабіў бліскучую кар’еру ў сваім асяроддзі: ва ўзросце 26 гадоў па спісу партыі ён трапіў у Еўрапарламент. І тут раптам адбылася катастрофа. Стала вядома, што яго бабка — яўрэйка, і ён па яўрэйскіх законах таксама яўрэй, хаця і ходзіць у пратэстанцкую царкву. Наступствы не прымусілі сябе чакаць. Паколькі Чанад не адпавядае крытэрам патрыёта, яго абвінавацілі ў карупцыі і на мінулым тыдні выключылі з партыі. Як піша прэса, былы экстрэміст цяпер думае, што рабіць з сваёй новай ідэнтычнасцю. Ён нават наведваў будапешцкага равіна, які параіў яму наведаць Асвенцым, дзе падчас вайны знаходзілася яго бабка.

ВІТАЛЬ І ДЗМІТРЫЙ КАПРАНАВЫ

Браты Капранавы — украінскія выдаўцы, пісьменнікі, публіцысты — узначалі спіс кандыдатаў на кастрычніцкіх парламенцкіх выбарах ад партыі Украінская платформа «Сабор». Аднак фішка ў іншым — Капранавы зрабілі прарыў у галіне адносна выбаршчыка і дэпутата. Даўно ўжо украінскае грамадства абмяркоўвае, з дапамогай якога механізма гарантаваць, каб дэпутат выконваў волю народа. Чаго толькі ні прыдумвалі. Напрыклад, напярэдадні выбараў падпісалі віртуальны кантракт з электаратам, які мог за невыкананне яго пунктаў адклікаць дэпутата (такога, відавочна, ніколі не было). Капранавы вырашылі інакш прадэманстраваць сур’ёзнасць намеру быць слугамі народу. У якасці доказу яны падпісалі сваёй крывей прысягу служыць народу, аргументаваўшы тым, што нішто іншае не можа лепш паказаць шчырасць іх намераў. Акт падпісання крывей выклікаў шмат каментароў ва ўкраінскай інтэрнэт-прасторы, аднак, здаецца, на папулярнасці партыі не адлюстравалася. Увогуле, партыя «Сабор» — дзіўны праект аднаго з алігархаў, якія захапляецца ўкраінскай культурай. Ён уключыў у спіс партыі выключна паэтаў, навукоўцаў, музыкаў і нават жывога кабзара. Галоўная мэта партыі — новы фармат дыялогу грамадства і ўлады.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

14

▶ НЕВЯДОМАЕ

1938 ГОД. ТРАГЕДЫЯ ПАЛЯКАЎ У БССР

Ігар МЕЛЬНІКАЎ,
кандыдат гістарычных навук

Пік напружанасці ў адносінах бальшавіцкіх улад і савецкіх грамадзян польскага паходжання прыйшоўся на канец 1930-х гадоў. Яшчэ з моманту заканчэння савецка-польскай вайны 1920 года «польскі кантынгент» знаходзіўся ў савецкіх спецыяльных органаў на асобым уліку. Няўдалы для Савецкай Расіі вынік таго канфлікту прывёў да адкрытай канфрантацыі паміж «першай дзяржавай рабочых і сялян» і ІІ Рэччу Паспалітай. Першай ахвярай гэтага супрацьстаяння сталі менавіта палякі, што пражывалі ў БССР і УССР.

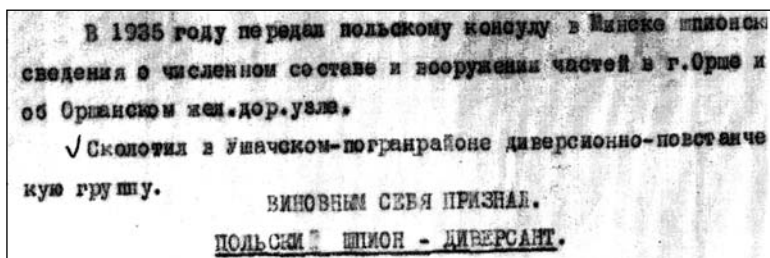
На думку шматлікіх даследчыкаў, «нацыянальныя аперацыі», якія НКВС праводзіў у 1937–1938 гадах, былі звязаны з пачуццём надыходзячай вайны і злучаным з гэтым жаданнем савецкага кіраўніцтва знішчыць міфічную «пятую калону» ў краіне. У сувязі з гэтым найбольшую варожасць выклікалі менавіта асобы «польскага паходжання». Акрамя таго, савецкія ўлады імкнуліся ўстанавіць кантроль над усімі прыватнымі, не санкцыянаванымі дзяржавай кантактамі сваіх грамадзян з замежнымі краінамі. Менавіта з 1937–1938 гадоў у сумленні звычайных савецкіх грамадзян пачало ўкараняцца разуменне небяспекі ўсялякіх кантактаў з замежжам.

Паводле перапісу насельніцтва 1937 года, на тэрыторыі СССР пражывала 636 220 палякаў, з якіх у УССР — 417 613, у БССР — 119 881, у РСФСР — 92 078 чалавек. У Савецкім Саюзе былі створаны польскія аўтаномныя раёны імя Ю. Мархлеўскага на Украіне і імя Ф. Дзяржынскага ў савецкай Беларусі. Дарэчы, апошні з цэнтрам у Койданаве (цяпер Дзяржынск) з'явіўся ў Мінскай вобласці ў 1932 годзе і быў своеасаблівай «савецкай Польшчай» на мяжы з «панскай дзяржавай», створанай Ю. Пілсудскім. На тэрыторыі польскіх раёнаў дзейнічалі школы, выдаваліся польскамоўныя часопісы, газеты і кнігі. Аднак спачатку ў 1935 годзе быў ліквідаваны польскі раён у УССР, а праз тры гады такі ж лёс напаткаў і «малую Польшчу» ў БССР. Па меркаванні польскіх даследчыкаў, гэты крок быў часткай «польскай аперацыі» НКВС.

У жніўні 1937 года ўсе мясцовыя органы ўнутраных спраў атрымалі загад №00485, а крыху пазней — закрыты ліст з назвай «Аб фашысцка-паўстанцкай, шпіёнскай, дыверсійнай, паражэнчай і тэрарыстычнай дзейнасці польскай разведкі ў СССР». Аўтары апошняга дакумента спрабавалі абгрунтаваць неабходнасць правядзення рэпрэсій

Супрацоўнікі НКВС БССР на занятках па стральбе

Абвінавачвае заключэнне адносна Ваўжынца Радзішэскага ў 1938 годзе

супраць савецкіх грамадзян польскага паходжання тым, што большасць з гэтых людзей з'яўляюцца агентамі польскіх разведорганаў. Яны нібыта стварылі мноства шпіёнска-дыверсійных груп, дзейнасць якіх накіравана на дэстабілізацыю сітуацыі ў СССР. У загадзе №00485 у прыватнасці вызначаліся катэгорыі асоб, якія павінны былі быць арыштаваны. Сярод іх вылучаліся чальцы Польскай вайсковай арганізацыі (на самай справе, спыніўшай сваю дзейнасць яшчэ ў 1921 г.); былыя салдаты і афіцэры Войска Польскага, што трапілі ў бальшавіцкі палон падчас савецка-польскай вайны 1920 г.; палітэмігранты; былыя чальцы польскіх палітычных партый; актыўная частка мясцовых нацыяналістычных і антысавецкіх элементаў польскіх раёнаў; перабежчыкі з Польшчы, незалежна ад часу пераходу іх на тэрыторыю СССР. Акрамя гэтага, мясцовыя органы НКВС адразу пачалі арыштоўваць асоб, якія ўваходзілі ў катэгорыю «консульскіх сувязяў», г. зн. савецкіх грамадзян, што мелі кантакты з прадстаўнікамі польскіх дыпламатычных устаноў. Нагадаю, у сталіцы савецкай Беларусі Мінску з 1924 года дзейнічала Генеральнае консульства Польшчы. Будынак дыпламатычнай установы знаходзіўся на вул. Савецкай, 84 (былой Захар'еўскай). У кастрычніку 1937 года нарком

Яжоў загадаў арыштаваць усіх савецкіх грамадзян, звязаных з дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі Германіі, Японіі, Італіі і асабліва Польшчы.

У архіве Камітэта дзяржаўнай бяспекі Беларусі сярод іншых захоўваецца следчая справа Ваўжынца Іванавіча Радзішэскага. Лёс гэтага чалавека заслугоўвае нашай увагі, таму што яскрава дэманструе тое, праз што даводзілася прайсці «асобам польскага паходжання» ў Саўдэпіі.

Нарадзіўся гэты чалавек у 1895 годзе на Віцебшчыне ў вёсцы Бушанка. Як і кожны беларускі селянін, ён займаўся земляробствам, а калі пачалася Першая сусветная вайна, Ваўжынец Іванавіч паступіў на службу ў Рускую імператарскую армію, дзе служыў у 285-м пяхотным палку ў Нарве. Кастрычніцкія падзеі 1917 года аказалі ўплыў на геапалітычныя змяненні на мапе Еўропы, з якой зніклі Расійская, Нямецкая і Аўстра-Венгерская імперыі. Ім на змену прыйшлі новыя незалежныя дзяржавы, адной з якіх была Польшча. Хутка пачалася савецка-польская вайна. Фронт рухаўся на ўсход. Ваўжынец Радзішэўскі ўступіў у Войска Польскае і ўдзельнічаў у баях супраць Чырвонай арміі. Пасля Рызскай мірнай дамовы ў 1921 годзе ён застаўся на тэрыторыі Беларусі, якая адышла да Польшчы, а яго жонка з дзецьмі

— у Савецкай Расіі, на Полаччыне. У 1923 годзе ён вырашае адмовіцца ад польскага грамадзянства і нелегальна вяртаецца ў БССР. На мяжы чырвонья памежнікі затрымліваюць былога польскага «жаўнежа», аднак хутка адпускаюць. Радзішэўскі вяртаецца да звычайнай сялянскай працы. Хутка яго ўласная гаспадарка дасягае даваенных паказчыкаў. Аднак праз 7 гадоў, у красавіку 1930-га, АДПУ арыштоўвае селяніна. Радзішэўскага абвінавачвалі ў тым, што падчас савецка-польскай вайны, ён быў агентам польскай разведкі і паведамляў палякам пра перасоўванні частак Чырвонай арміі. Абвінавачвалі Ваўжынца Іванавіча і ў тым, што ён ваяваў на баку Польшчы ў атрадах С. Булак-Балаховіча. Нарэшце, Радзішэўскаму інкрымінавалася тое, што ён займаўся кантрабандай: «хадзіў» у Польшчу і хаваў у сябе кантрабандыстаў, якія прыходзілі з таго боку.

Што казаць, у тыя няпростыя гады сапраўды многія жыхары памежных з Польшчай беларускіх абласцей займаліся кантрабандай. Гэтаму спрыяла галеча, якая панавала ў Савецкай Беларусі. Дакладна вядома і тое, што Ваўжынец быў у польскім войску. Абвінавачанні ў хапіла, каб Радзішэўскага асудзілі на зняволенне ў ГУЛАГу. Аднак праз некалькі гадоў яму дазволілі вярнуцца ў БССР, у Аршанскі раён. Нарэшце, напрыканцы 1937-га Радзішэўскага арыштавалі ў апошні раз. НКВС інкрымінаваў Ваўжынцу Іванавічу тое, што «ён ў 1935 годзе перадаў польскаму консулу ў Мінску шпіёнскія дадзеныя аб дыслакацыі і колькасці частак Чырвонай арміі ў Оршы». Ніхто нават на задаваўся пытаннем, адкуль просты працоўны завода па вырабу цэглы мог атрымаць сакрэтную вайсковую інфармацыю. Безумоўна, зразумела, што справа была сфабрыкавана. Акрамя гэтага Ваўжынца

Іванавіча абвінавачвалі ў тым, што ва «Ушацкім пагранічным раёне ён стварыў дыверсійна-паўстанчую групу». Гэта тыповая фармулёўка, узятая з назвы вышэй адзначанага ліста наркома Яжова. У абвінаваччым заключэнні было пазначана: «польскі шпіён — дыверсант». 20 лютага 1938 года Радзішэўскага расстралялі ў Мінску. Месца яго пахавання да сённяшняга дня не вядома. У лістападзе 1959 года Вайсковы трыбунал Беларускай вайсковай акругі пасмяротна рэабілітаваў гэтага чалавека. У дакуменце, які атрымаў блізкія, было пазначана, што «справа спынена за недаказанасцю абвінавачвання».

Такіх выдуманых судовых спраў супраць «польскіх шпіёнаў», «балахоўцаў», «кантрабандыстаў», «дыверсантаў» у 1937–1938 гадах у БССР былі тысячы. Усяго ў ходзе «польскай аперацыі» за перыяд з 25 жніўня 1937 года па 15 лістапада 1938-га ў БССР было асуджана 19 931 чалавек, з якіх 17 772 расстраляны. Вось так НКУСаўцы выконвалі загад Яжова аб барацьбе з «пятай калонай» у савецкай Беларусі. Лёс Ваўжынца Радзішэўскага падзялілі і шматлікія беларусы, якія ў тым, ці іншым сэнсе былі звязаны з Польшчай. Большасць з тых, хто стаў ахвярай «барацьбы НКУС з польскімі шпіёнамі», у 1950-х гадах будуць рэабілітаваны, але бязвінна загубленых людзей гэта ўжо не ўвакрасіць.

Трагедыя беларускіх палякаў, якія сталі ахвярамі НКУС у 1930-х гадах, даказвае, што бальшавіцкія лозунгі пра міралюбівую палітыку Савецкага Саюза, сяброўства і інтэрнацыяналізм паміж народамі аказаліся прапагандысцкай шырмай, зробленай дзеля таго, каб закамуфляваць сапраўдны твар бесчалавечнай сталінскай сістэмы.

Аўтар выказвае шчырую падзяку Паўлу Чэслававічу Марэцкаму за прадастаўленне архіўных матэрыялы.

★

ВОЕННЫЙ ТРИБУНАЛ

КРАСНОЗНАМЕННОГО
БЕЛОРУССКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА

220003 г. Минск, ул. Фрунзе, 19.

№ 41 м.г.р. 1938
№ 1949/1917

СПРАВКА

Дело по обвинению в шпионаже РАДИШЕВСКОГО Воежынца Ивановича, 1895 года рождения, до ареста в 1937 году работавшего грузчиком на кирпичном заводе в Оршанском районе, пересмотрено военным трибуналом Белорусского военного округа 16 ноября 1959 года.

Постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 21 января 1938 года по обвинению в шпионаже РАДИШЕВСКОГО Воежынца Ивановича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По данному делу РАДИШЕВСКИЙ В.И. реабилитирован посмертно.

Сам. председателя военного трибунала
Республики Беларусь
по явке в прокуратуру
Министерства юстиции

В.Б.Белый

Даведка з ваеннага трыбуналу аб рэабілітацыі Ваўжынца Радзішэўскага

▶ УСПАМІНЫ

ШКОЛЬНАЯ ПАРА. ПАЧАТКІ

Арсень ЛІС

Увосень 1941 года прыспела якраз мая школьная пара. Я ўжо ўмеў чытаць. Навучыўся па савецкім буквары, які аднаго дня прынёс мне стрыечны брат Геня. Ён паказаў мне першыя літары і навучыў, як іх правільна вымаўляць.

Яго вёска Сівіца была ад нас далекавата, і наведваўся ён не так часта. Затое часцей, болей тым часам, прабывала ў нас мая хросная, малодшая мама і сястра цётка Вера. Маці той год даводзілася гаспадарыць без бацькі, мужчынскі і жаночы клопат у гаспадарцы ляжаў адно на яе плячах. Нярэдка даводзілася ёй адлучацца з дому. Тады неяк няўзнак яе заступала цётка Вера. Яна, управіўшыся з работай, часам садзілася з вязаннем пры акне. Я падбгаў да яе з кніжкай, пытаўся, як правільна будзе гучаць гэта во літара, затым садзіўся на тапчан па-турэцку, як казала яна, і нягучна бёкаў сабе пад нос. Так што першую граматыку здабыў самадзейна, у хаце.

Да восені 1941-га бацька ўжо вярнуўся са сваёй — для некага кароткай, а для яго доўгай — вайны і да першага верасня павёў мяне запісаць у школу. Залеская школа знаходзілася на станцыі — гэта з вярсту ад нашага Вётхава. Стаяла яна воддалі ад станцыйнага будынку, на ўскрайку лесу. З поўначы камлістыя сосны падступаліся да самых яе сцен, узвышаючыся злёна-хвалістымі кронамі надвысокім жалезным дахам. Як на першака, школа глядзелася сапраўдным гмахам. Пабудавана яна была даўно. Пэўна, разам з усім комплексам прычыгуначнай станцыйнай забудовы, узведзенай у 70-я гады XIX стагоддзя, калі пракладалі тут Лібава-Роменскую чыгунку.

Падняўшыся высока на ганак з паранчамі, бацька адчыніў вялікія важкія дзверы, і мы ўступілі ў светлы, даўгаваты калідор, а за ім у вялікую залу, з высокімі ды частымі вокнамі. Сквозь было светла і нязвычайна прасторна.

Праваруч ля расчыненых дзвярэй у яшчэ адно памяшканне (настаўніцкую) паважна стаяў высокі ўсмешлівы мужчына, з муптуком і папярсой у руцэ. Самавітая настава, росласць ды шэра-дымчаты касцюм надавалі яму адметнасці, важнасці і, можа, святочнасці. Яны з бацькам павіталіся за руку і пра нешта загаварылі, усміхаючыся адзін аднаму. Я ж тым часам цікаваў на шыхт адмысловых лавак, злучаных са сталамі, што занялі частку прасторы залы бліжэй да акон. На першай з гэтых партаяў назаўтра і пасадзіць мяне настаўніка.

Па дарозе да хаты пачуў я ад бацькі нешта дзіўнае: казаў, што цяперашні дырэктар, які залічыў мяне ў першы клас, быў калісьці яго настаўнікам. А школа, і тое было мне зусім дзіўна, месцілася тады ў нашай хаце, у Вётхаве. Пазней ад маці такаса пачуў пра тую школку ў нашай хаце, дзе за настаўніка быў Баўтрукоў Іван. Яна

не без гонару ўспамінала, як двойчы ў класе толькі адна адказала на пытанне, заданае настаўнікам і пачула яго ўхвалу. Светла помніўся роднай яе кароткі школьны век. Адну толькі зіму пахадзіла яна ў вётхаўскую школу. Вясной палякі арыштавалі настаўніка, і школа закрылася. Казала, нейкі час сама сабе задавала заданне і здымала яго. Пра арышт вётхаўскага настаўніка Янкі Дудкі паліцый прыз гады я прачытаў у віленскай беларускай газеце таго часу. Як тое было, крыху раней даведаўся я ад самога Івана Варфаламеевіча.

Толькі ўсталявалася ў нас Польшча, вясной 21-га, у Залескай ваколіцы і далей у Панізіі, Кеўлах, Сівіцы камуністычным падполлем былі раскіданы афішкі. Ясна, антыўрадавыя зместам. Тут жа адразу наскочыла паліцыя з дазнаем, і хто першы ў іх на воку? Канешне, настаўнік з яго беларускай школай. Прыйшлі не ў школу, а ў бацькаву хату. І трэба, як на тое здарыцца, знайшлі жмут тых афішак. І шукаць не трэба было. Бацька, стары Баўтрук, зрана хадзіў на Букарава, падабраў іх колькі штук на траве. Скручаныя ў трубку, яны заставаліся ў кішэні яго шэрай марынарку, якую, прыйшоўшы ж у хату, павесіў на крук. Вядома, старому было цікава, што там пішуць, але думалася і пра курыва: з таямнаткай, як гільза, паперы можна было згарнуць добрую папяросіну.

Трубка каляровай паперы, якая тырчэла з кішэні марынарку, і выдала кролю.

«О псячэ! — яе спрытна выхавіў паліцый у цывільным як шчаслівую знаходку, рэчавы доказ вінаватасці. Бацькі не чапалі, а яго, настаўніка, ды яшчэ Жэню Южыка, што, як і ён, быў скончыўшы за цара Маладзечанскую настаўніцкую семінарыю, арыштавалі. У Южыкавых у хаце нічога не знайшлі, то Жэню з пастарунка адпусцілі, а яго, Дудку, эскаортам з паліцыянтам адправілі ў Вільню.

Віленшчына на той час фармальна яшчэ не была далучана да Польшчы. Мела асобны статус пад назовам Сярэдня Літва, у адрозненне ад незалежнай Ковенскай, а таксама самастойную адміністрацыю.

У астрожных мурах, памятных заходнім беларусам Лукішак, Іван Дудка сустрэў і лектара беларускіх вучыцельскіх курсаў Максіма Гарэцкага, таксама арыштаванага. Гэта ж ад яго, выкладчыка літаратуры, і ад іншых педагогаў на тых курсах і запаліў настаўнік з Вётхава свой асветны каганец. Пасля беларускіх настаўніцкіх курсаў Івану Дудку і ўдалося адкрыць сваю першую школу. Пісьменнік жа і педагог у адначасці Гарэцкі трапіў у Лукішскі астрог за «Беларускія ведамасці». Рэдагаваная ім газета грамадска асвятала народ, злучала, мацвала жывыя яго сілы.

З Лукішак Івана Дудку выпусцілі праз тры месяцы, але школу ўжо ўзнавіць не далі. Пакантаваўся ён колькі часу ды мусіў згадзіцца на польскія настаўніцкія курсы. Набіралі, хто меў педагогічную адукацыю, і накіроўвалі аж у Кракаў. А пасля кракаўскіх курсаў у Беларусь не пусцілі, далі месца ў школе аж на Пазнаншчыне. Тая часціна Польшчы за век з

Арсень ва ўзросце 4 гадоў

Арсень у дзясятым класе

Станцыя Залесе. Архітэктара станцыі захавалася ў першачатковым выглядзе

лішнім аўстра-венгерскага забору прынямечылася. Трэба было адраджаць пальшчызну. Там ужо праграма ішла зусім іншая, чым у яго вётхаўскай школі, дзе вучні чыталі:

- Хто ты гэты?
- Свой, тутэйшы.
- Чаго хочаш?
- Доле лепшай.
- Якой долі?
- Хлеба, солі.
- Чаго болей?
- Зямлі, волі...

Там ён вучыў добрых чужых дзяцей. Навучанне ішло пад знакам белага арла, у прамым і пераносным сэнсе:

- Kto ty jesteś?
- Poliak mały.
- Jaki znak twój?
- Orzeł biały...

Ды ў рэтраспекцыі я надта далёка адыйшоў ад таго, чаго пачаў, наважыўшы трохи расказаць пра асабісты школьны пачатак перыяду вайны, лютай і такой ахвярнай для майго народу, усіх іншых народаў, уцягнутых у яе крывавае дзейства. Натуральна, убачанае тады, у 1941-м, праз гады глядзіцца рэльефней, глыбей — адкрываецца ў першапрычынах і ўнутраных сувязях.

Тры першыя класы, школа ваеннай пары матчнай мовы, як тое было ў бацькоў за польскім часам, у мяне не адбіраў.

Праўда, прыгожы адпаведны школьны будынак немцы хутка ў нас забралі. Прыгледзелі сабе пад апорны пункт і бункеры: балазе стаяла на адлёце, як бы прыкрываючы сабой з захаду ўсю прыстанцыйную забудову.

Прыехалі немаладыя, у рудаватай форме салдаты, казалі пра

іх «тодзь», прыгналі экскаватар і перш-наперш выграблі каўшом непадалёк школы даўжэзную шырокую траншэю. Мы думалі, пад сховішча для бульбы, так нехта быў сказаў, аказалася — для стрэльбішча. Нам жа ўсім класам, узяўшы з сабою невялікае драўлянае ўкрыжаванне (адкуль яно толькі і бралася), давалося перабрацца ў сціплы драўляны Басін дамок, бліжэй да вакала. У нашай ранейшай школе за акном шумелі высозныя, стройныя сосны, а тут у гольх бэзавых кустах пад акном крыкліва чырыкалі вераб'і. Не было ні сяней, ні калідора.

Прышоўшы ў другую змену крыху раней, да заканчэння заняткаў першай, трэба было топаць на цесным падвор'і або, стаіўшыся на ганку, слухаць, што казалася там, у класе.

Я часам лавіў голас строгага старога настаўніка Паўла Южыка, які веў урок малявання, тлумачыў пры дошцы і нешта чарціў на ёй, затым пытаўся...

Я не ведаў тады, што быў Павел Южык прафесійным мастаком. Скончыўшы ў свой час Віленскую рысавальную школу прафесара Трутнева, ён маляваў краўвіды, пісаў партрэты тутэйшых людзей ды абразы для цэркваў. Настаўнік жыў у Вётхаве недалёк ад нас. Калі мне ўдалося не праяваць, як ён выбіраўся на станцыю, я прыстройваўся ўслед за ім. Пры высакаватым старым, апанутым у самавітае, з шэрым каракулем паліто, з сукаватым бліскучым кіем у руках, я чуў ды досыць пэўна. А тое было асабліва важна пры пераходзе праз пераезд. Там, каля крана, злучанага з воданпорнай вежай, звычайна спыняліся цяг-

нікі з нямецкімі салдатамі, выпраўленымі на фронт. Паравозы набіралі вады, а пераезд на той час перакрываўся шлагбаумам. Трэба было чакаць, пакуль унутры чорнай махіны нальецца шмат-шмат вады, міжвольна слухаць рогат салдатні, бачыць іх часам дзікаватыя забаўкі. Аднаго разу, будучы без настаўніка, я памкнуўся шмыгануць пад вагон спыненага эшалона, каб не спазніцца ў школу. Вартавы — і адкуль ён браўся — тут жа пагрозіла настаўні на мяне вінтоўку, крыкнуў: «Halt! Zurück!»... і яшчэ нешта злоснае.

З таго часу я не рызыкаваў праскочыць паўз эшалон з салдатамі нахапкам, мусіў, як усе, чакаць, пакуль, натужна сапучы да пярхаючы парай, цягнік не крапаўся з месца і не рушыў далей.

Аднойчы, у час такога вымшанага чакання, давалося быць сведкам здэклівай сцэны.

З ройкавым клочком на плячы ўздоўж эшалона ішоў рабочы-чыгуначнік, тутэйшы чалавек. Ішоў сабе і ішоў, але вось яго аклікнуў салдат з адчыненага вакна вагона? «Ком — па-нямецку хадзі сюды!». Чалавек вярнуўся, падышоў да акна і неўзабаве патупаў далей. Праз момант ізноў пачулася тое «Ком!». Пудзец яшчэ раз вярнуўся і як бы зноў быў адпушчаны. Ён мінаў ужо другі вагон, як пачулася натужліва-злоснае «Ком!». Пакліканы падышоў у трэці раз — і тут, выскачыўшы з вагона, два салдаты пачалі збіваць чалавека...

Аказалася, дзеля забавы яны ўлашталі эксперымент: паквапіцца тутэйшы пудзец на знарок, дзеля пробы, падкінуць з акна маркі, ці тут жа аддасць знойдзена. Не падазраючы падступы, рабочы падняў край шпал тыя маркі і пакалаў у кішэнь. Не быў вельмі кемлівы і не зрагаваў, як трэба, калі аклікнулі: было ж ясна, што адмыслова назіралі, як будзе сябе паводзіць.

Было ад таго ўбачанага страхатліва і прырка. А малады мужчына, што чакаў побач, калі адыдзе цягнік, адварнуўся і плюнуў: «Хутчэй бы ён сышоў з воч». Быў выпадак, калі, падганяны думкай не спазніцца ў клас, я рвануўся праз пераезд і перабег перад самым паравозам, метраў за 30–50, а ён тым часам і не збіраўся спыняцца. Мае на той час спадарожнікі-аднакласнікі Тамара Гаваронь і Рая Будвіс спачатку войкнулі зжакнуўшыся, а затым смяяліся з маіх перагонкаў з паравозам. І ўсё гэта было перанормальна. Толькі бацька, даведаўшыся ад дзяцей, распаніў тое па-свойму. Ды, мусіць, ува ўсіх бацькоў залішне строга погляд на дзіцячыя памкненні і ўчынкi. На наступны год у мяне ўжо не было праблемы пераходу да школы праз чыгунку.

У другім класе нам пашанцавала на школьны будынак. Наш клас месціўся ў мезаніне былога мянстка Агінскага. Потым, ужо вясной, нас пацягнулі: спусцілі долу галерою, што выступала даўгаватым адрастам ад асноўнага корпуса палаца. У нашым памяшканні былі частыя з паўкруглым закругленнем уверсе вокны па дзве сцяны, было халаднавата, але светла і досыць прасторна. Парты займалі частку галерэі, яе крайні канец.

▶ ЦІКАВА

НЕСУР'ЁЗНЫЯ СПРАВЫ СУР'ЁЗНАГА ЧАЛАВЕКА

Нагодой для гутаркі журналісткі НЧ Таццяны Шапуцька з вядомым моладзевым лідарам, былым палітвязнем Андрэем Кімам стала яго ініцыятыва па агучванні трэйлераў да сусветных прэм'ераў па-беларуску.

Андрэй Кім

— Каму патрэбныя трэйлеры фільмаў «на мове»?

— Трэйлеры — гэта рэклама, а за кошт рэкламы людзі заўсёды прывучаюцца да мовы. Калі б уся рэклама ў нас была па-беларуску, моўная сітуацыя ў краіне кардынальна б змянілася. Мажліва, праз трэйлеры і кінакампаніі задумаюцца пра дубляж поўных фільмаў на беларускую мову.

— Вы пераклалі два трэйлеры — да фільмаў «Цёмны рыцар: Адраджэнне» і «Нястрымныя-2». Ролікі агулам прагледзела каля 4 тысяч чалавек (на момант гутаркі). Няшмат, каб зацікавіць кінакампаніі...

— Я быў расчараваны, бо кажаў мінімум 10 тысяч прагледзюць кожнага фільма. Наш жартаўлівы ролік «Шатландцы ў ліфце» з беларускімі субтытрамі, які нідзе

не рэкламаваўся, набраў менавіта столькі прагледзюць! Паглядзім, як пойдзе справа з трэйлерам да фільма «Хобіт» паводле Толкіена. Гэтым ролікам я сапраўды ганаруся, агучылі яго выдатна! Актор, які дублюе пачвару Голума, распавядаў, як ён здолеў дамагчыся падабенства ў голасе — заўважыў, што падобныя гукі выдаюць ягоныя каты, калі выкашліваюць поўсьць, і пачаў паўтараць за ім.

— Як адбываецца сам працэс агучвання? Дома на мікрафоні?

— Не, мы наймаем прафесійную студию. Усе акторы таксама прафесійныя — Павал Харланчук, Ганна Хітрык ды Аляксандр Малчанаў з Купалаўскага тэатра,

Уладзімір Глоутаў з Рускага тэатра. У агучванні «Цёмнага рыцара» паспрабавала сябе спявачка Руся. Калі з'яўляецца магчымасць апаціць студию (самі акторы працуюць «за ідэю»), мы збіраемся, праглядаем трэйлеры і супольна абіраем ролік для агучвання. Валанцёры, якія добра ведаюць замежныя мовы, робяць пераклад. Мы заўсёды перакладаем з арыгіналу. Адзіным выключэннем быў японскі мультык — яго мы пераклалі з англійскай, бо знаўцаў японскай мовы сярод нас не знайшлося. Уласна начытванне тэксту для трэйлера займае паўгадзіны (для фільмаў — каля 5 гадзін), пасля ідзе тэхнічная апрацоўка.

Я адмыслова ездзіў у Маскву вучыцца гукарэжысёрскай працы, і адзін з маскоўскіх тэлеканалаў пасля нават прапаноўваў мне застацца ў іх працаваць.

Дарэчы, у Беларусі нам прапанавалі за грошы займацца агучваннем па-беларуску пірацкіх копіяў фільмаў-прэм'ераў — г. зв. «экрана» (запісаных падчас прагляду ў кінатэатры). Пірацтва — непавага да рэжысёра, да таго ж якасць такіх фільмаў дрэнная, таму мы адмовіліся.

— Дык вы ж таксама крадзецце трэйлеры?

— Не, трэйлеры адмыслова выкладаюцца для распаўсюду.

Нам яшчэ і даплачваць павінны, што мы дапамагаем распаўсюджаць рэкламу на беларускую аўдыторыю. Праўда, пакуль я не ўпэўнены, што наша праца цікавіць беларусаў. Расійскія глядачы куды больш пазітыўна адраагавалі на беларускамоўныя трэйлеры. Ды што казаць — найпапулярнейшы расійскі сайт кіно «Кінапошук.ру» размясціў ролікі імгненна, а нашы незалежныя сайты выстаўлялі трэйлеры вельмі марудна, пасля шматлікіх упрощванняў і нагадванняў. Прыкра, што партал tut.by адмовіўся выстаўляць беларускамоўныя ролікі побач з рускамоўнымі... Я асабіста пісаў лісты на сайт, глядачы пакідалі каментары з просьбамі размясціць трэйлеры — рэакцыі не было ніякай.

— Як вы распаўсюджаеце трэйлеры?

— Выкладаем ролікі на «Ютуб», «Укантакце», у «Фэйсбуку», у ЖЖ. Зараз мы ствараем сайт, на якім будуць размешчаныя нашы пераклады трэйлераў ды фільмаў, будуць публікавацца рэцэнзіі на кіно, можна будзе весці блогі. Пісаць на сайт зможа кожны аматар кіно.

— А агучваць трэйлеры аматараў пусціце?

— Не, гэтая справа занадта дарагая. Але, напрыклад, займацца перакладамі — калі ласка.

— Некаторыя кажуць — людзі сыдуць з кінатэатра, калі туды прыйдзе беларуская мова?

— Дык і не трэба, каб ва ўсе кінатэатры адразу прыходзіла беларуская мова. Але нават у сённяшняй сітуацыі абсалютна рэальным было б вылучыць хаця б адзін кінатэатр, дзе паказвалі б толькі беларускамоўныя фільмы. Упэўнены, гэты кінатэатр сябе б акупіў.

— У мінулым вы — вядомы палітычны дзеяч, а цяпер дублюеце трэйлеры — несур'ёзна нека...

— Перад прэзідэнцкімі выбарамі адна палітычная сіла спрабавала мяне купіць, пыталіся — чым займаешся? Фільмы агучваю, кажу. Ды каму твае фільмы трэба, займайся сур'ёзнымі рэчамі, адказваюць.

Тое, што я раблю, ніколі не ўспрымалася ўсур'ёз. Бойкі падушкі, якія збіралі больш людзей, чым акцыі на Дзень Волі; агучванне фільмаў і ролікаў па-беларуску; кампанія салідарнасці з палітвязнямі пры ўдзеле замежных зорак — гэта ўсё несур'ёзна. Было б добра, калі б яшчэ КДБ і МУС таксама не ўспрымалі гэта ўсур'ёз. Мне не прадаюць гарэлку і цыгарэты ў крамах, бо я выглядаю на 16 гадоў. Няхай і мае справы выглядаюць на 16 гадоў, а сур'ёзныя справы пакінем дзядзькам у пінжаках.

P.S. На момант друку агулам трэйлеры прагледзела больш за 15 тысяч чалавек.

УНІВЕРСІТЭТ ЛАЗАРСКАГА / LAZARSKI UNIVERSITY вядучы прыватны ўніверсітэт бізнесу і права ў Польшчы

- Студэнты з 30 краінаў свету
- Кваліфікаваныя выкладчыкі з ЗША і Еўропы
- Выпускнікі англамоўных праграмаў атрымліваюць два дыпламы – польскі і брытанскі
- Сістэма адукацыі накіраваная на высокую якасць і практычны досвед
- 96% выпускнікоў знаходзяць працу адразу пасля заканчэння ўніверсітэта

«Самы інавацыйны і крэатыўны ўніверсітэт у Польшчы» паводле вынікаў конкурсу сярод прыватных універсітэтаў 2010 і 2011 гг.

ТАА «Ірвінга Група», УНП 191751509

Даведайся больш:
www.lazarski.ru

belinfo@lazarski.edu.pl

Тэлефон: +48 500 167 406

Новы Час

Агульнапалітычная
штотыднёвая газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сцяпанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне
аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНІК: Мінская гарадская арганізацыя
ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск,
вул. Румянцава, 13. Тэл. (+375 17) 284 85 11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпры-
емства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЕДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:

220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1–1234.
Тэл. (+375 29) 651 21 12, (+375 17) 268 52 81.
novychas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет»
г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова № 837

Падпісана да друку 24.08.2012. 8.00.

Наклад 7000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы
пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час»
абавязковая.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе мастацкія творы.
Чытацкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.